БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеН

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1955 АПРЕЛЬ 1 ПЯТНИЦА № 66 (3260)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ургуларының чайгы дыштанылгазы (1 арын).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Часкы тарылгага белеткелди дүрген доозар (1 арын).

Совет улус тайбың дээш демиселдиң авангардында (2 арын).

Тайбынның күжү агрессиянның болгаш дайынның күжүндей күчүлүг (2 арын).

Совет кижилер тайбыңның херээн болгаш Төрөөн чуртунуң күчүзүн быжыглаар дээш ажылдап турар (3 арын).

Я. Кадулин. — Сан чок байлактарның крайы (3 арын).

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда (3 арын).

Чер-черде хуучулар хуралдары (3 арын).

Д. Бочаров. — Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы (4 арын).

Сириянның херектеринге АКШ биле Турцияның холгаарлаашкынын араб хөй-ниити буруу шаап турар (4 арын).

Улустар атомнуг чепсекти хоруурун негеп турар (4 арын).

Вьетнамның Демократтыг Республикалының Национал хуралынга президент Хө Ши Минниң чугаазы (4 арын).

Францияның Республика чөвүлелинде (4 арын).

Мурнуу Вьетнамда байдал (4 арын).

ТАЙБЫҢНЫҢ ХЕРЭЭ— ШЫННЫҢ ХЕРЭЭ

Атомнуг дайынның айылынга удур Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынын чыылдырар талазы-биле кампанияны ССРЭ-те чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет комитединиң Пленумунуң резолюциязын бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары бо чылдың апрель 1-ден эгелеп боттандырып чоруда бээр. Кайгамчык улуг тургузукчу күш-ажылында совет кижилер тайбыны болгаш айыл чөв чорукту быжыглаары дээш боттарының бүгү күштерин берип турарлар. Олар улустар аразында кады ажылдажыганы быжыглаары болгаш калбартыры дээш херекке шинтпирлиг туржуп турарлар.

Тайбынны камгалаар, атомнуг дайындан кижи төрелгетенни баш удур камгалаар деп чангыс күзел-сорук-биле каттышкан тайбынга ынакшылдыг бүгү улустарның, янзы-бүрү националдыг, янзы-бүрү политиктиг үзелдерлиг болгаш чүдүлгелиг кижилериң күзели атомнуг дайынның белеткелинге удур Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыында илеретинген.

Тайбының шынчы камгалакчылары—совет кижилер атомнуг чепсекти болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң өскеда хевирлерин хоруудаары дээш, аңаа чепсетленишкиннерни бүгү-ниити кызырары болгаш ол хемчегленни амыдыралга чорудар талазы-биле улустар аразының ажыктыг хынаалдазын тургузары дээш быжыг туруштуг демисежип турарлар. Атомнуг чепсекти хоруудаар дугайында Стокгольм кыйгырыының адаанга 1950 чылда бистиң чуртувустуң бүгү назы четкен кижилери боттарының аттарын салганнар.

Совет Эвилели улустар аразының дүш-күүрүг чоруун кошкадыры дээш, атомнуг дайынны өскүдеринге удур демисешпишаан, янзы-бүрү күрүнелериң тайбың кожа-хелбээ турарының талазы-биле бодунуң политиказын, улустар аразында найырадың болгаш бот-боттарын билчиринин политиказын албадалдың болгаш атомнуг күткүлдүң политиказынга удур салып турар. Совет Эвилелиниң ол политиказы ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 1955 чылдың февраль 9-та улустарга болгаш парламентилерге Декларациязында өн тодаргай илеретинген.

Совет чазак атомнуг чепсекти хоруудаарынче угланган саналларны каш удаа идип үндүрген. Ынчалзажок ол саналдар Американың Каттышкан Штаттарының, Англияның өскеда барын күрүнелериниң чазактарының талазындан хүлээп алдынмайн барган. Оон уржуу-биле атомнуг болгаш өске-даа массалыг узуткаашкынның чепсектерин хоруудаар дугайында дугуржулга мынчага чедип алдынмайн турар.

Совет улус атомнуг энергияны тайбының болгаш кижи төрелгетенниң депшилгезинге бараан болдурар дээш туржуп турар. Бистиң чуртувус атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаарының үлегер-чижээн берип турар. Атомнуг чепсекти тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле эртем-техниктиг дуржулганы өске күрүнелерге дамчыдыр бээр дугайында Совет чазактың шинтпирин бүгү совет кижилер улуг сеткил ханыышкыны-биле ужурашканнар.

Америк агрессорларның атомнуг күткүлүнден болгаш кыжанындан совет улус кортпас болгаш тайбынга ынакшылдыг өске-даа улустар база-ла дайын кыпсыкчыларындан кортпас деп чүвеге быжыг бүзүрелин илередип турар. Атомнуг чепсекти хоруудаар болгаш ону кылын үндүрерин хоруудаар дээш совет кижилерниң демисежип турар ужуру болза, атомнуг дайынның таварыштырып болуру ядаралдан кижи төрелгетенни камгалаарын күзеп турары ол болур.

Тайбының Бүгү-делегей чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынын чыылдырарының кампаниязы совет кижилериң политиктиг болгаш ажылагыйжы көдүрүлүшкүнү-биле үдетирер.

Коммунистиг партияны болгаш Совет чазакты долгандыр сырый каттышкан совет кижилер СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийиги сессиязының шинтпирлери-биле салдынып турар коммунистиг тургузуушкунуң кайгамчык улуг сорулгаларын амыдыралга боттандырары дээш улуг көдүрүлүшкүн-биле демисежип турарлар.

Тайбының Бүгү-делегей чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынын чыылдырары—политиктиг улуг кампания болур. Ону организастыг эртирери—партия, совет, комсомол, профөвилел болгаш өске-даа хөй-ниити организацияларының өн чугула сорулгазы. Партия организациялары ол кампанияның политиктиг ужур-дузазын ажылчы чонга ханызы-биле тайылбырлавышаан, оларны партия болгаш чазактың салын турары ажыгагый-политиктиг сорулгаларны амыдыралга боттандырарынче көдүрүп үндүрер хүлээлгелиглер.

Кыйгырыының адаанга ат салыышкынарын чыылдырары тайылбыр-массалыг ажыды күштелдирин негээр. Аңаа холбаштыр, ССРЭ-ниң улустар аразынга быжыг тайбың болгаш кады ажылдажыга дээш, улустар аразынга интернационалчы харылзаа дээш чорудуп турар политиказын тайылбырлап турар база Совет Эвилелиниң тайбың күш-ажылда чедишкиннерин чугаалап турар лекцияларны, илеткелдерни, беседаларны номчуурун калбартыр херек. Кыйгырыгга ат салыышкыны-биле холбашкан агитас-массалыг ажыл болза, бистиң бүгү кижилеривиске Совет Эвилелиниң тайбынны быжыглаары дээш демиселиниң ханы утказын тайылбырлаар, ажылчы чоннуң политиктиг серемчизин улгаттырар, оларның күш-ажылчы идепкейин улам-на бедидер ужурлуг.

Чоокта бистиң областың төвү Кызылга Тайбың камгалалының Тыва область комитединиң калбак пленуму болуп эрткен. Ол пленум Тываның ажылчы чоннарының тайбынны быжыглаары болгаш камгалаары дээш бүрүн шинтпирлиин көргүскен. Пленумнуң киржикчилери Кыйгырыының адаанга боттарының аттарын бир эп-сеткилдиг салганнар. Ол Кыйгырыының адаанга, бүгү совет улус ышкаш, бистиң областың бүгү колхозчулары, ажылчыннары, интеллигентилери, эртем ажылдакчылары аттарын салгаш, тайбынны быжыглаарының болгаш камгалаарының херээнге боттарының салыышкынарын киирерлер.

Бүгү совет кижилер Тайбың Камгалалының Совет Комитединиң кыйгырыын чангыс кижи дег бир эп-сеткилдиг хүлээп алгаш, Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга боттарының аттарын салбышаан, бистиң Төрөөн чуртувустуң улам ынайгы чечектелишкини дээш, бешки беш чылдың планын хуусаа бетинде күүседири дээш боттарының күш-ажылчы чедишкиннерин уламна көвүдедирлер.

Совет чазакты болгаш Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан совет улус тайбының оруу-биле чораан, коммунизмни тургузарының херээнге улуг-улуг чедишкиннерни чедип алыр.

Тайбының херээ — шынның херээ, ынчангаш ол тиилээр!

Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ургуларының чайгы дыштанылгазы

1955 чылда ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ургуларының хоорайдан дашкаар дыштанылгазын организастаар талазы-биле профөвилелдериниң ажылынның дугайында доктаалды ВЦСПС-тиң секретариады үндүрген.

Эрткен 1954 чылда профөвилел организациялары чуртка 5710 хоорайдан дашкаар пионер лагерьларын ажытканын, оон иштинде эвлеште 20570 олуттуг 138 чаа бажыңнарлыг 138 лагерьларны ажытканың доктаалда демдеглеп турар. Чай дургузунда бүгү-ле пионер лагерьларынче болгаш турист базаларынга 2,5 миллион ажыг школачылар дыштанган.

1955 чылда ургуларның чайгы дыштанылгазын чедишкиниг организастаарын, пионер лагерьларынче кижизидилге болгаш кадыкшылга ажылдарын эвилерин хандырар тодаргай хемчегларни ажылдап кылырын болгаш бадылаарын профөвилелдериниң Төп Комитеттеринче база чөвүлелдеринге ВЦСПС-тиң секретариады санаалдаан.

Бо чайын хоорайдан дашкаар пионер лагерьларынче болгаш турист базаларынга 2750 муң ургулар баарлар, оларның иштинде пионер лагерьларынче 26 хонук хуусаада 7-ден 15 хар чедир 2650 муң ургулар турарлар, кадыкшылга лагерьларынче болгаш турист базаларга — оргумак школаларның 8—9 класстарының 100 муң өренникчилери дыштанырлар. Турум пионер лагерьлери үш эвлеш-биле ажылдаар, хөлезилеп алган бажыңнарда лагерьлер ийидеп эвээш эвес эвлеш-биле ажылдаан турар.

(СЭТА).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Допчу медээлер

Ленинградтың Ленин аттыг заводунга нарын профильдерниң арматураларын белеткээринге автоматтыг шугумну эптеп кылган. Ону ажыглалга киирерге ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү ийи катап өзер.

* * *

Великие Луки-де «Нелидовшахтосройнуң» бирги шахтазының дагжылары квартал онаалгазын хуусаа бетинде күүсеткеннер.

* * *

Полтаваның кыдыында эптеп алыр демир-бетон конструкцияларның улуг заводун тургузуп турар. Ол барык-ла 30 аттарлыг түлүг кезектерин бүдүрүп үндүрер.

* * *

Армениянның Кировакан хоорайының кыдыында демир-бетон конструкцияларның күчүлүг заводун тудуп турар. Ол эптеп алыр демир-бетон демирлерни, плиталарны, блокларны, чада демирлерин болгаш өске-даа түүлдерни кылыр.

* * *

Пенза областың Евлашевскиниң бажын тудар комбинады мартта Чкалов, Курган, Кокчетав областарже хөй бажыңнарны хуусаа бетинде чоруткан.

* * *

Приморье крайның Находка хоорайында армопеносиликат заводунда бетон цехи ажыглалга кирген. Ол эвлеш дургузунда 25—35 кубометр демир-бетонну кылыр.

* * *

Закавказьениң демир оруунуң Хашурск депозу электровозтар дугуйларының автоматчыткан кылыышкынын калбаа-биле ажыглап турар. Ажылды аңаа-дызындан 6 катап дүрген кылыр тускай аппарат-биле чорудуп турар.

* * *

Ленинградтың Киров аттыг удазын арыыр комбинады чыл эгезинден бээр пландан ажыр 45 тонна пестү, 1,5 миллион өзек удазынны болгаш дүргек мулинаны кылып үндүрген.

Волганы кежир чүүктер эрткен

ВОЛЖСКИЙ (Сталинград области). Сталинград ГЭС-тиң тудугжулары чаа чедишкинни чедип алганнар: Волганы кежир аскылыг оруктун бирги эвлеш-ниң доктаамал ажыглалга киришкини эгелээн.

Ам хемни кежирип турар чүүктерге кижи холу дегбейн турар. Тудуг даштарының чүдүрүүшкүнүн болгаш дүжүрүүшкүнүн механизмнер-биле чорудуп турар. Агаар оруунуң бүгү-ле башкарылгазын телефон болгаш радиодан аңгыда, ийи талалыг үн-чырыткы медээзи диспетчер пунктузундан база чорудуп турар.

Канат оруктун бирги эвлечгеде ажыглалга кирген чоруу—Сталинградгидростройда улуг болуушкун, эвлеш-кан чылдарның күжениишкиниг ажылының түннели болур.

Ам гидротудугжулар аскылыг оруктун ийиги эвлчээн ажыглалга киирерине белеткелди чорудуп турар.

(СЭТА).

Май мурнунуң күш-ажылчы өөлчөө

Сонгу Уралдың шахтерларының чедишкини

ЛЕСНАЯ ВОЛЧАНКА (Свердловск области). Сонгу Уралдың шахтерлары Май 1-те күш-ажылчы чаа чедишкиннер-биле ужуражын турарлар.

«Волчанскуголь» трестиниң дагжыдары квартал планын хуусаазындан неделя бурунгаар күүсеткен. Эрткен чылдың ол-ла үезиниң деңнели-биле алырга, оттулар чүүл тывыжы 24 хуу өскен. Тонна хөмүр даш бүрүлүүн бот-үнези пландан 56 конеек кудулаан.

Трестиниң бүгү бүдүрүлгелери графикти мурнап, бир дески ажылдап турар. Мартта олар пландан ажыр эвлеш каш он-он эшелон хөмүр дашты берген.

Пландан ажыр руда

ТУЛА. Тула областың демир даш карьерлериниң болгаш шахталарының дагжылары хай мурнунуң чарыжынга боттарынга алган хүлээлгелерин чедишкиниг боттандырып турарлар. Олар хуусаазындан неделя эрте квартал планын күүсеткеннер болгаш эрткен чылдың ол-ла үезиниң деңнелинден күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 22 хуу бедиткеннер.

Механизмнерниң бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарын чедип алган № 22 шахтаның коллективи руда тывыжының графигин 16 хонук мурнап чоруп турар.

Пландан ажыр он-он эшелон хөмүр даш

СВЕРДЛОВСК. Май бирни чедишкиниг уткууру дээш чарыпышаан, уралдың шахтёрлары оттулар түүл казып тыварын көвүдедип турар. «Болчанскуголь» трестиниң бирги шахта коллективи квартал планын хуусаазындан 10 хонук эрте дооскан. Дагжыларның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү эрткен чылдың бо үезин-биле деңнээрге маңаа 44,4 хуу өскен. Оттулар түүлүн бот үнезин чингеткениден ийи айның иштинде 164 муң рубльди камнап алган.

«Егоршинуголь» трестиниң «Буланаш—5» шахтаның коллективи база-ла квартал планын күүсеткен. Маңаа хөмүр даш казып тыварын эрткен чылбиле дөмейлээрге 16,8 хуу көвүдөөн. Оттулар түүлүн тонна бүрүү планныг өртөөнден 6 рубль чиик. Күш-ажылды тода организастаны болгаш даг ажылдарын чогуур үезинде белеткээни тиилелгени хандырган.

«Свердловскуголь» комбинадының дагжылары темпилерни өстүрүп турар. Олар чыл эгезинден бээр Уралдың үлеп-пүр бүдүрүлгелериниге пландан ажыр он-он эшелон оттулар түүлү чоруткан.

(СЭТА).

Каховка ГЭС-тиң тудуушкунунда

ЧАА КАХОВКА. Каховка ГЭС-тиң тудуушкунунда Май 1-те алдар болдурган социалистиг чарыш калбарып турар.

Гидроэлектростанция тудуушкунунуң эргелелиниң ажылдакчылары улуг көдүрүүшкүн-биле ажылдап турар.

Ам бирги участоктуң коллективи авто орук көвүрүүнүн блогун бетоннаар ажылды чорудуп турар. Эш Власенконуң хевирлекчилер бригадазы эптелге шөлүн шывар ажылды чорудуп турар. Эштер Коршунуң болгаш Гусевтиң бригадаларының бешки, алдыгы агрегаттарында ажылчын дугуйларның камераларын тургузуп турар.

Судно чоруур шлюзтун камераларының демир-бетон бедик ханалары ырак шейлүп чоруткан. 200 муң кубометр ажыг бетонну болгаш муң тонна металлды 4 чылдың иштинде бо тудутта киирген. Днепр тудугжулары шлюзту апрель 22-де ажыглалга киирериң хүлээнип алганнар. Монтажчылар үстүкү болгаш адакы хаалгаларны тургузуп, башкарылга бедиктеринде ажылды доозуп турар.

Гидро эптекчилериниң ажылы хөй. Май мурнуу чарыының чарыжынга киришишаан, моондактың уну болур черни онгарлап казарын хуусаазындан бүдүн чартык ай эрте эгелээрин, 8 миллион кубометр ажыг суг өлезини салырын олар хүлээнип алган. Днепрни көвүрүүлээринге довурак сордурар беш машиналар ажылдаар апаар. Бо үеде чер кастырар хеременнериниң болгаш пульпопроводтарның септелгези дооступ, суднолар чоруур түр үениң канал тудуушкуну дүргедеткен темпилер-биле чоруп турар.

(СЭТА).

Кур черлерде медицина хандырылгазы

НОВОСИБИРСК. ССРЭ-ниң медицина эртемнериниң академиязының РСФСР-ниң Кадык камгалал министерствозу-биле кады калбак хуралы болган. Чаа черлер шингээдип алырының районнарында чоннуң медицина болгаш санитар хандырылгазының дугайында 20 ажыг илеткелдерни үш хүннериң дургузунда чугаалашкан. Чаа көзүн келгеннерниң медицина хандырылгазын организастаанының дуржулгазын солушкан Алтай болгаш Красноярск крайларының кадык камгалал киидистериниң эргелекчилери эштер Бурдаковаың болгаш Титковтуң илеткелдери улуг сонуурганчыг болган. Чыл иштинде Алтайга 120 эмнелгелерни болгаш фельшер-акушер салбыраларын тургускан. Красноярск крайда оларны база-ла барык ол хиреңи организастаан. Сибирьниң улуг-улуг хоорайлары—Новосибирскиниң, Красноярскиниң, Томскиниң болгаш өске-даа хоорайларның медицина албан черлери чаа көдээ эмнелге черлерин шефке алган.

Бо чылын кур черлерге чаа чүс-чүс медицина албан черлери ажыттынар, РСФСР-ниң чөөрби крайларының болгаш областарының төлөөлекчилери, Москваның, Ленинградтың, Киевтиң, Свердловскиниң болгаш өске-даа хоорайларның сураглыг эртемчилери хуралга олурушкан. Хуралдың түннелинде оон киржикчилери медицина эртеминиң янзы-бүрү адырларында сөөлгү чедишкиннер дугайында лекцияны дыңнаан.

(СЭТА).

Көдээ ажыл-агый экономиказының талазы-биле чөвүлел хурал

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозунуң ССРЭ-ниң Эртемнер академиязы-биле, ССРЭ-ниң Дээди өөредилге министерствозу болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозу-биле чыыдырганы көдээ ажыл-агыйның экономиказының болгаш организациязының талазы-биле чөвүлел хурал март 23-те Москвага ажыттынган. Хөй санныг эртем-шинчилел албан черлери, көдээ ажыл-агыйның дээди өөредилге черлери, чуртун көдээ ажыл-агый органнарының төлөөлекчилери чөвүлел хуралдың ажылынга киржип турар.

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министриниң оралакчызы эш В. В. Мацкевич көдээ ажыл-агый планнаашкынының практиказында чаа чүүл болгаш көдээ ажыл-агый продукциязын бүдүрериң көвүдедир сорулгалар, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш бойдус-географтыг зоналарының аайы-биле шын таарыштырарының дугайында илеткел кылган.

Көдээ ажыл-агыйны чуртун экономиктиг районнарының аайы-биле таарыштырар перспективаларга хамаарыштыр ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының бүдүрүкчү күштерни өөренирининиң Чөвүлелиниң даргазы академик В. С. Немчинов, үнүш ажылының Бүгү-эвилел институдунуң директорунуң оралакчызы профессор И. А. Сизов, экономиктиг эртемнериниң доктору Е. С. Карнаухова (ССРЭ-ниң эртемнер академиязының экономика институту), профессор Л. М. Зальцман (Мал ажылының эртем-шинчилел Бүгү-эвилел институту) олар эдеринчи илеткелдер кылган.

Чөвүлел хурал үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

Баштайгы миллион хураганнарны алган

Ортаакы Азияның, Закавказьениң, Сонгу-Кавказтың, Поволжьениң болгаш Украинаның колхозтар фермаларында хойлар хураганнаг эгелээн. Баштайгы миллион баш аныяк мал алдынган.

Чуртун колхозтарының хөй кезиниге кыштаглаашкынны эки эрттирген, хойларының деңгел-байдалы эки болгаш оларның төлү эрткен чылдазындан дыка хөй.

Бо чылын колхозтарның хойжулары хөйларны чазын эрте төрүдер аргазын бир дугаарында калбаа-биле ажыглаан. Мартта төрүүнген хураганнар орай хуусаалардың төрүүнгеннеринден күштүг болуп турар. Олар одарларның чайгы изиин эки эрттирер болгаш кыштаглаашкынга чедир өзүп база быжыга берген келир.

Бо чылын төрүүнген, дүгү экижээн хураганнар дыка көвүдөөн. Колхозтарның хойжулары кадыг дүктүг хойларны нарын дүктүг кошкарлар-биле массалыг эдеришпирип турган эки шынарлыг дүктүг хойларның коданын калбартыр хемчегларни ап турар. Чыл санында чорутунуп турар бо хемчеглер кыска хуусааның иштинде чуртка чартык нарын, нарын болгаш чартык кадыг дүктүг хойларны хөйү-биле өстүрериңе дузалаан.

Нарын дүктүг хой ажылының зоназы дыка калбарып турар.

(СЭТА).

Часкы тарылгага белеткелди дүрген доозар

Тарылгага белен

Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары часкы тарылгага белеткелин доозуп, ол талазы-биле Улуг-Хем районда дээре колхозтарның бирээзи болуп турар. Үрезиниң культуралар аайы-биле бүрүн белеткээн, арыглаашкының база дооскан, амгы үеде үрезиннериниң үнүштүүнүн дугайында хынаалданы чорудуп турар.

Часкы хову ажылының үезинде хереглетинер 10 тергелерни, 27 илиирлерни болгаш 4 аът андазыннарын септеп алган, аът дериглери болгаш өске-даа хеременнер чүүлдер кылдынган. Хову ажылының бригадазында күш-ажыл хуваалдазын график өзугаар тургузуп, турлагларда белеткелдерни четчеп турар.

Белеткел эки

Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик» көдээ ажыг-агый артели часкы хову ажылынга эки белеткенип турар. Колхоз бо чылдың тарылгазынга 97 тонна кызылтас, 14 тонна арбай, 19 тонна сула, 4 тонна чингетараа үрезинин арыглааш уруп алган.

Көдээ ажыг-агый чепсек-хеременнерден 22 илиир, 10 терге, 3 андазын, 7 пастром, 12 хомут септетинген.

Часкы хову ажылдарын он хүннерде чорудар дээш

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Часкы тарылганың эгелээр хүннери чоокшулап келген. Чаа-Хөл районнуң колхозтары тарылганы 8—10 хүннерде бедик агротехниктиг негелдерге өзугаар доозар деп хүлээнип турар. Ол сорулга күүсетинген турарынга таарымчалыг бүгү байдал районда бар: үрезин четчир, чер андарылгазы эрткен чайын бүрүн белеткетинген, МТС бүгү септелгени март эгезинде-ле дооскан.

Чаа-Хөл МТС колхозтарның шөлдеринче чорудар тракторнуң 6 бригадаларын белеткеп алган. Трактористер четчир, колхозтардан бергилээн прицепчиктерни өөредип алган, учетчиктерниң семинарын организастаан. Ол ышкаш хову ажылының талазы-биле социалистиг чарышка Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторларын кыйгырган.

Колхозтуң огород бригадазы хынамчалыг белеткенип турар

Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозтуң огород бригадазы часка хынамчалыг белеткенип турар. Янзы-бүрү ногаа культураларының үрезиннерин чылыткылыг бажың иштинде февраль 28-тен эгелеп чемиштиг саважыгаштарда өстүрүп эгелээн. Ында 600 дее огурецти, 5000 редискаларны, 300 согуналарны, 200 дее помидорларны болгаш 150 дее капустаны олурткан. Ногааның үнүжү ам 3—4 сантиметр четкен. Оларны дуржулгалыг огородчу, 69 харлыг коммунист эш Хойлаарак ажаап турар. Чылыткылыг бажыңының иштин чылыг, чырык тургузарынче болгаш ногаалардың богун аштап, суггарылгазын таарыштыр чорударынче улуг кичээнгейни ол салып турар.

Эш Хойлаарак колхозтуң огород бригадазынга 4 чыл ажыг үеде ажылдаан, бо аразында ажылга мергежилди чедип алган.

Огород бригадазы ногааларны чылыткылыг черге өстүрери-биле кады оларны шөлге олуртурунга белеткээринче хайгаралды бедиткен. Ону боттандырарынга парниктериниң 2 онгаларын каскан болгаш 130 рамаларны, 52736 санныг чемиштиг саважыгаштарны кылып белеткээннер.

Септелгезин дооскан

Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозунуң механизаторлары (директору эш Казанцев) организастыг ажылдаан, тракторлар болгаш көдээ ажыл-агыйның чепсек-хеременнериниң септелгезин дооскан.

Механизаторлар 10 тракторларны, 9 трактор андазыннарын, 125 илиирлерни септээннер. Септелге ажылынга эштер Мадар-оол, Ончай-оол идепкейлиг киришкеннер.

Кукурузаны хөйнү тарыыр

Барыын-Хемчик районда «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артели бо чылын кукурузаны 50 гектарга тарыырын белеткенип турар, ол талазы-биле үрезини бар. Дазылында чемиштиг база мал чеми өскеда культураларның тарылгазын калбартырынга хемчеглер алдынып турар.

* * *

«Барлык» совхозтуң сазынчызы Сазанакова болуунда быжыглаан тургузу азыралда 9 инектерин февральда хүн санында 2 катап саап турган. Чемгерилдеге суланы, ылаңгыя кукуруза силозун бербишаан, марттан эгелеп хүнде 3 катап саарынче шилчээн.

Совет улус тайбың дээш демиселдиң авангардында

★ ★

СОВЕТ КИЖИЛЕРНИҢ КҮЗЕЛИНИҢ ИЛЕРЕДИЛГЕЗИ

Совет Эвилели улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадыры дээш, атомнуг дайынны өскүдеринге удур демисешпишаан, тайбыңның улустар аразында найыралдың политиказын чорудуп турар. Ол политика ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийиги сессиязының бүгү улустарга болгаш парламентилерге Декларациязында тодаргай илеретинген.

Чурукта: ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийиги сессиязының Бремльдиң улуг ортузунуң залында хуралы.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Совет Эвилели бодунуң улустарының бузулбас чаңыс эвиниг, бодунуң эгээртинмес курлавырларынга даянгаш, бодунуң хамаатыларының тайбың күш-ажылын хандырып бээр болгаш оларны кандыг-даа халдаашкыннардан камгалаар деп шуут шиитпирлиг. Өске улустар мооң мурнундагы ышкаш Совет күрүнениң күүрү-биле тайбың болгаш депшилге дээш демиселге быжы, бузулбас чөленишиг болурлар.

Тайбыңны камгалаарының болгаш быжыглаарының талазы-биле улуг харысалга парламентилерге онаажып турар деп Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Соведи санап тур.

Парламентилер аразынга шуут харылзааларны турғузары, парламент төлээлерин солужарын, бир чурттуң парламент төлээлериниң өске чурттуң парламентизиниг чугаалар кылыры найыралды харылзааларны хөгжүдеринче болгаш кады ажылдажылгаже улустарның чүткүлүниг дүгжүр деп Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Соведи санап тур.

Совет Социалистиг республикаларның Дээди Соведи өске күрүнелериниң парламентилериниң талазындан улустар аразында тайбыңны быжыглаарынче уланган базымны кылыр болза, аңаа чүректиң ханызындан байырлаар.

(ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Декларациязындан)

Тайбыңның күжү агрессияның болгаш дайынның күжүнден күчүлүг

(ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийиги сессиязынга тайбың камгалалының Совет комитединиң даргазы Н. С. ТИХОНОВТУҢ чугаазындан)

Совет күрүнениң бүгү туруп келгениниң дургузунда Совет чазактың чедиишкиннинг чорудуп келген даштыкы политиказы—тайбыңның политиказы, найыралдың болгаш бүгү улустар-биле кады ажылдажылганың политиказы. Ол политика улустарның айыыл чок чоруун бүгү хемчег-биле камгалап, тайбыңның дайынныларының чимзенишкиннерин илередип турарын Совет Эвилелиниң Даштыкы херектер министри В. М. Молотов илеткелинде тодаргай көргүскен. Ол политиканы бүгү совет кижилер шуут чүүлүг деп көрүп, аңаа долузу-биле каттыжып, байырлап турар.

Атомнуг энергия бистиң үениң эң улуг ажыдыышкыны болуп, медициндан эгелээш техникага болгаш кедээ ажыл-агыйга чедир кижи төрелгетенге бараан болуп болур болгаш бүгү-ле кывар чүүлдерни солуп, агаарның болгаш чер кырының транспортун кажан-даа кестүп көрбээни-биле дүргедедип болур.

Совет Эвилели атомнуг энергияны дайын сорулгаларынга ажыглаар чорукка улур үргүлчү демисежип келген болгаш КНО-нуң атомнуг энергия талазы-биле комиссиязы тыптып турунда-ла атомнуг чепсекти хоругдаарын каш удаа негеп турган.

Совет Эвилели бодунуң тайбынга ынакшылдың фактылар-биле көргүзүп турунда, тайбыңның дайыннары атомнуг энергияны чүгле кыргып хыдыыр сорулгаларга ажыглаарын ораддажып, атомнуг болгаш водородтуг бомбаларның курлавырларын мөөнгеп, дайын айыылын турғузуп, ооң-биле улустарны көргударын ораддажып турар. Ол орук—Совет Эвилелиниң шилип алган оруунга удурланышкак. Ол орук—дайын өнчүк чөнгөлериниң оруу, чаа дайынга белеткелдиң оруу.

Дайын кыпсыкчылары атомнуг чепсекти кымга-даа—гитлержи шеригниң дайын талазы-биле херектеннеринге-даа, өске кандыг-даа авантюристерге бээринге белен болуп турарлар. Ынчалза-даа ам улустар янзы-бүрү чурттарның кижилерин узутказарынга белеткелди болгаш ол оптуг аргаларны аңаа көрүп эртирип шыдавас.

Фашистиг шеригни турғузарынга удур атомнуг чепсекке удур, атомнуг дайынның айыылынга удур демиселче бүгү чурттарда миллион-миллион кижилери чаа күш-биле кедүрүп үнген. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң шиитпирлери, Европаның улустарынга Кыйгырыы, атомнуг чепсектиң курлавырларын узутказарын болгаш ону бүдүрерин доңгораан хоругдаарын негеп турар улустарга Кыйгырыы бүгү делегейге дыңналып үнген.

Делегейниң улустарынга кыйгырыгда чугаалап турары:

«Атомнуг дайынны белеткеп турарларга удур демисежип тур бис.

Бүгү чурттарга атомнуг чепсектиң курлавырларын узуткаарын болгаш ооң бүдүрүлгезиң доңгораан хоруурун негеп тур бис».

Бо улуг документиниң адаанга ат салышкыны чыылдырарының бүгү-делегей кампаниязы ам эгелээн, ол кампания болза, атомнуг дайынны улустар болдурбас деп чүвениң дугайын херечилеп турар. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының сорук-киирикчи сөстери делегейниң бүгү чурттарында нептереп кирген.

Совет Эвилелиниң тайбынга ынакшылыг чоруу—ол дээрге ооң кошкаа эвес. Оук-боозун чайгап көргеткеннер ол дугайын утпас херек. Совет Эвили бодунуң күжүн делегейге каш удаа көргүскен. Ынчангаш улустуң күжүн атомчулар тиилээр бис деп бодавазыннар. Мунгмуң километрлерге чедир ужудар снарядтар болгаш ракеттер бар деп олар чугаалажып турар, ол база шын. Ынчалза-даа ындыг ракеттер болгаш снарядтар чүгле оларда эвес.

Совет улус, өске-даа бүгү улустар-биле бир дөмей, атомнуг энергия дайын сорулгаларынга ажыглатынмазын дээш демисежип турар. Шак мооң ужурунда совет улустуң демиселиң бүгү депшилгелиг кижи төрелгетен деткип турар, массалыг узуткаашкынның чепсектеринге удур бүгү-делегей кыйгырыынга ат салырынче бүгү чурттарда кижилер көдүрүп үнүп турар.

Бүгү бергелер турза-даа америк улус база бүгү улустар-биле кады бо бүгү делегей шимчээшкининге каттыжып турар. Америк улус ол шимчээшкинге каттыжып-пайн барып шыдавас, чүге дизе атомнуг дайынның күжүнге эвес, тайбыңның күжүнге америк улус бузуреп турар.

Атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругдаары дээш Совет Эвилелиниң магалыг чаагай демиселин делегейниң бүгү улустарының деткип турар ужуру болза, ол демиселди тайбың херээниң тиилээринің ундезини кылдыр көрүп турарынга.

Совет кижилер—улуг мастерлер болгаш ажыг-ишчилер, эртемниң, техниканың, индустрияның, кедээ ажыл-агыйның бүгү адырларында чаа-чаа үнелиг чүүлдерни бүдүрүп турар кижилер—Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга боттарының аттарын салып, бүгү диптерде миллион-миллион кижилерниң күзел соруунга боттарының күзел соруун каттыштырарлар. Делегейниң улустары атомнуг агрессорларның планнарын үзе шавар болгаш бүгү делегейге тайбынны хандырар деп быжыг шиитпирлиг чорук-биле доллунган.

АТОМНУГ ЧЕПСЕКТИ АЖЫГЛААРЫН ХОРУГДААРЫ ДЭЭШ

Тайбың камгалалының Совет комитединиң калбак пленуму Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салышкынын чыылдырар дугайында кампанияны ССРЭ-ге бо чылдың апрель 1-ден эгелеп чорударын шиитпирлээн. Пленумнуң киржикчилери Кыйгырыгның адаанга боттарының аттарын салган.

Чурукта: академик А. И. Опариниң Кыйгырыг адаанга ат салып олурары.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Кымга-даа кыжанмайн турар бис

Мен үш дайынларны: империалистиг дайынны, хамаатты дайынны болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынын чурттап эртип, оларга киришкен мен, а мөөн уругларым Ада-чурттуң Улуг дайынга тулчуп турганнар. Бис дайынны күзевейн, бүгү улустарга тайбыңны күзеп турар бис.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң атомнуг дайын айыылын чайладырынче угланган шиитпирин өөрүшкү-биле деткип турар бис. Ынчалза-даа ол дээрге—бистиң кошкаывыс азы коргуп турарывыс эвес. Чок. Харын-даа Дээди Советтиң сессиязынга чөптүү-биле медеглетингени ышкаш кажангызындан артык күштүг бис.

Бир эвес империалистер арын-нүүрүн оскунгаш, бисче халдаарын ораддажыр болза, совет кижилер ынак. Төрөөн чуртун камгалаар дээш чаңгыс кижи ышкаш туруп келир. Мен база-ла назылап кыраан-даа болзумза, чаалап алган хосталгавысты камгалаарынче бир дугаарда барып, бистиң ыдыктыг черивиске дайынның даваның бастырбас дээш бүгү-ле чувени кылыр мен.

Бис тайбыңга ынакшылдыг улус бис, бистиң чазаавыс база массалыг узуткаашкынның чепсектеринге удур. Бир эвес империалистер атомнуг болгаш водородтуг чепсекти ажыглаарын ораддашса, олар боттары ол чепсектерден өлүрлер.

Бис кымга-даа кыжанмайн турар бис, от-биле ойнаваын деп чүгле сагындырып турар бис.

Д. МАРТЫНЕНКО.

УССР, Измаил хоорай.

Тайбыңның херээ тиилээр!

Владимир Ильич аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери бүгү совет улус-биле бир дөмей турғузукчу тайбың күш-ажылы-биле долдунган.

Бистиң артельдиң колхозчулары СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин изин-биле хүлээп ап, ол шиитпирлерни амыдыралга боттандырар сеткил сагыш-биле сорук кирген.

Дайын кыпсыкчыларының атомнуг болгаш водородтуг чепсектерни ажыглаар дайынны өскүдерин ораддажып турарынга удурланыышкынны бистиң кедээ ажыл-агый артеливистиң мурнундан илередиксеп тур мен. Америк болгаш англи империалистер чаа хан төгүүшкүнүг дайынны өскүдер дээш кандыг-даа кем херектерни кылып турарлар. Олар гитлержи генералдарга командыладыр фашистиг шеригни Барын Германияда катап турғузып турар. Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чурттарынга удур угланган янзы-бүрү шериг белүглежилгелерин болгаш авилелдерин олар организастап, шериг базаларын турғузып турарлар.

Кандыг-даа кыжанмайн бис коргуп бис. Бистиң тайбың күш-ажылывысты соксадырын ораддашкан кандыг-даа агрессорну билиндирип шыдаар күш бисте четчир. Мынчангаш тайбыңны үнелээр, боттарының уругларының аскежиин хайыралаар, дайын кыпсыкчыларынга удур үнүн бистин-биле каттыштырар бүгү кижилерни кыйгырып тур бис. Атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң курлавырларын узуткаар дээш демисежип турар бис.

И. БУЯНОВ,

Москва областың Ленинский районунуң Владимир Ильич аттыг колхозунуң даргазы.

Тайбың болгаш улустар аразынга найырал дээш

Бистиң социалистиг күрүневис кажангызындан-даа артык быжыг болгаш күчүлүг болган. Ынчалза-даа бистиң даштыкы политиказывыстың үндезини, бөгүн-даа социалистиг күрүнениң баштайгы төрүүнген хүнүнде ышкаш, тайбың болгаш улустар аразынга найырал болуп турар.

ССРЭ-ниң улустарының найыралы Совет күрүнениң кызыгаарларындан-даа эрткен. Совет Эвилелин улуг кыдат улус-биле болгаш улус демократиязының өске-даа чурттары-биле акы-дунма эвилел болгаш мөнге найырал каттыштырып турар. Тайбыңның болгаш социализмниң лагериниң улустарының аразында ол найырал хүн бүрүде-ле өзүп турар болгаш быжыгып турар. Бистиң найыралывыс кымга-даа кыжанмайн турар. Ынчалза-даа бир эвес тайбыңның дайыннары социализмниң лагеринче шоглаарын ораддажыр болза, бистиң найыралывыстың болгаш бистиң күчүвүстүң күжүн олар боттарынга дуржулга кылдыр билип алырлар.

Европаның болгаш Азияның улуг-даа, биче-даа улустарының акы-дунма эвилели бистиң хүннеривисте ышкаш кажан-даа мындыг улуг болгаш бузулбас быжыг турбаан. Ол найыралдың үндезини болза, бистиң хей национальдыг Төрөөн чуртувустуң үлегери болуп турар. Улустарның найыралының ачызы-биле бистиң күрүневис күчүлүг болгаш тиилетирбес болган. Ол найыралдың ачызы-биле Совет Чөөн-чүктүң республикалары база чечектелген. Оларның чедиишкиннери колониалдыг болгаш хамаарылгалыг Чөөн-чүктүң миллион-миллион кижилерин өөртүп турар болгаш соруг киирип турар. Шак мооң ужурунда Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн-чүктүң база Мурнуу-Чөөн Азияның чурттарында турғузып турар блоктарының дузазы-биле дайын кыпсыкчылары чедиишкин чедип эп, улустарны мегелеп, оларны ССРЭ-те удур ыдалап, хан төгүүшкүнүнче катап киирип шыдавастар.

Совет улус Кыдаттың болгаш улус демократиязының өске-даа чурттарының улустары-биле кады амгы үениң улуг шимчээшкининиң—тайбың болгаш улустар аразынга найырал дээш демиселдиң авангардызында чоруп келген болгаш чоруп-даа турар. Бистиң чуртувус тайбыңның херээ дээш, бүгү кижи төрелгетенниң аас-кежиин дээш демиселдиң түгүн моон-даа ынай бедин-биле кедүрер. Бистиң улустарывыс боттарының күш-ажылы-биле чурттуң күчүзүн моон-даа ынай күштелдирип, Төрөөн чуртунуң камгаланыр аргалыының дугайында моон-даа ынай сагыш салырлар.

Бистиң бурунгаар шимчээшкиниввис тиилетирбес. Ол бистиң ажыдыралывыстың шыны. А шынны совет улус хүнге деннеп турар. Хүннүң чырылары соксавас. Кижи дээш, чер бөмбүрзөңге угаан-бодалдың болгаш чечектелишкининиң тиилелгези дээш тайбынга ынакшыы турар бис.

М. ТУРСУН-ЗАДЕ,

таджик чогаалчы.

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар

Эртем болгаш тайбың совет эртемденнериниң медерелиндеп чарылбас. Чүгле тайбың турғузукчу күш-ажылдың үе байдалынга эртем чүс-чүс миллион кижилериниң чечектелишкининге болгаш аас-кежиинге бараан болуп турғаш, чедиишкиниг хөгжүп болур.

Дайын болза, эртем чогаадылгага мораль болгаш материал талазы-биле кайы хире улуг когаралды чедирерин мөөн үем эки билир. Үретирген лабораториялерни, куруглатыр үптетирген библиотекаларны болгаш музейлерни боттарывыстың караавыс-биле көргеп бис, боттарының чогаадыкчы күштери чечектелип орда алекке-ле дайын үезинде өлүрткен талантылыг шинчилекчилерни бис кажан-даа утпас бис.

Айыылдыг булут делегей кырында ам база катап чыглып турар-дыр. Делегейнин агрессчи белүктери улустарның күзел-соруун барымдалавайн атомнуг дайынны база белеткеп турар. Соңгу-атлантика эвилелиниң чөвүлелиниң шиитпири-биле келир үениң дайынынга атомнуг болгаш водородтуг бомбаларны ажыглаарының планын чогаадып кылырын ол агрессчи блок-тун чепсектиг күштериниң командылалынга дааскан.

Лондон болгаш париж дугуржулгаларының сорук киирикчилери боттарының бүгү күштерин немец фашистиг шеригни катап турғузарынче салып, өлүмнүг атомнуг чепсекти барыын-герман милитаристерниң холунга бээрин бодап турарлар. Ол милитаристер делегейниң ийиги дайынының чылдарында бүгү Европага ханны далайландыр төккеннер-ле болгай.

Дайын доозулганының соонда дораан-на атомнуг болгаш термоядролуг чепсекти ажыглаарының планнары канчаар кылдынып турарын бүгү-ле ак-сеткилдиг кижилер кайгап хараадап көрүп келген. Оожум океанга АКШ-тың водородтуг бомбаны чоокта чаа шенээни болгаш ол шенелдениң үрегдекчи ужуру болза, делегейниң бүгү чурттарынга күчүлүг удурланыышкынны хайныктырып үндүрген.

Ылангыя бистер, совет биологтар атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар болза, кижи бүрүзү кадык болгаш тодуг чурттазын дээш демисел талазы-биле медицинаның болгаш кедээ ажыл-агыйның мурнунга дыка улуг перспективалар ажыттынар дээрзин тодаргай билип турар бис.

Атомнуг дайынның инициаторлары болза, ол дайын чайлаш чок болур дээр дугайында бодал-биле улустарны төөредирин ораддажып турарлар, ынчалза-даа ол хоозун меге-дир. Улустарда чаа дайынны болдурбайн баарының бүрүн аргалары бар, чүге дизе тайбыңның күштери чайгылыш чокка өзүп турар, ам безин ол күштер агрессияның болгаш дайынның күштериниден артык.

Совет кижилер — тайбыңның камгалакчылары. Бистер, совет эртемденнер, атомнуг дайынның кыжанынга удур Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салышкынларын чыылдырар талазы-биле кампанияны ССРЭ-ге чорудар деп шиитпирни изин-биле деткип турар бис. Делегейниң кырында диргелип келген кыжаныглыг айыылды тарадыр сывыраар талазда, бүгү-ле болуунар чүүлдерни кылырынче бүгү чурттарының бүгү-ле ак-сеткилдиг эртемденнерин кыйгырып турар бис.

Академик А. ОПАРИН.

Атомнуг дайын-чаага удур мен дээш, адым салып бадыткадым

Актыг черге
кижилерниң
ханын соргаш,
Акша-мөнгүн
халыынынга
араатанзаан:
АКШ-тың, Англиниң
хөөрже
чуглуп кирер кылдыр
Аяа долуп,
буурап дүжер
болганынга
Аатқышта —
кавайда чаш
буруулуг бе?!
Хилинчек чок
дүнмам үнүн
илередип,
Киленимни сөглевишаан,
адым салдым.

Ол-ла чаштың
келир чаагай
үези дээш,
Олут-дыш чок
ажыл кылган,
өпей ырлаан
Аваларны
хөйү-биле
кырар дээштин
Атомнуг
бомба-биле
чепсегленгеш.
Айыыл диргеп,
карны, дерзин
кыжанып тур.
Кижилерге
эң-не чептүг,
нем үнүн илередип,
Киленимни
сөглевишаан,
адым салдым.

Буянныг чеп
ажыл-ишке
назы-бараан
Буурул баштыг
кырганнарның
ыдык шыжаан. —
Генийлерниң
чүс-чүс чылда
чогаадып казан
Келир чашка
үне турбас
өнчүлерни —
Хереллденчек
эртинени
үрээр деп тур.
Өнчүзү улуг
өгбем үнүн илередип,
Өжээнимни
сөглевишаан,
адым салдым.

С. САРЫГ-ООЛ.

Совет интеллигенцияның күзели

(Тайбың камгалалының Тыва область комитединиң пленумунга эртем ажылдакчызы А. КАЛЗАНЫҢ чугаазындан)

Совет интеллигенция бодунун хей-аттыг күш-ажылын, бодунуп бүгү энергизын улуска бараан болдуруп турар.

Бистиң чуруттуң эртемденнери бойдустуң чажыттарын үр болгаш шыдамыккай шинчилелдер-биле тып илереткенде, ол ажыдыышкынны кижи төрелгетенге ажыктыг болдурарынче чүткүп турарлар. Совет башкы кижи класска кирип келгенде, Төрөөн чуртунга бердинген, ак-сеткилдиг, эрес-маадырлыг кижилерни, коммунизм турғузукчуларының аныяк салгакчыларын кижизидер деп күзелден өске күзел ында чок. Совет конструктор машиналарның болгаш механизмнерин чаа хевирлерин чогаадып кылып турғаш, олар кижилерниң күш-ажылын чиигедир, бистиң шиитпелдиң бүдүрүкчү күштериниң деңнелин улам бедидер дугайын олар бодап турарлар. Кижи төрелгетенниң угаан бодалы атомнуг ядронуң чажыдынче чеде бергенде совет интеллигенция база-ла өзүлүг гуманизмни херек кылынга илереткен. Совет эртемденнер атомнуг энергияны делегейге бир дугаар-ла кижиге бараан болдуруп, делегейде баштайгы атомнуг электростанцияны турғусканнар.

Ажылчын аңгы-биле болгаш тараачын чоо-биле дазылындан харыззаалыг совет интеллигенция тайбыңның херээнге бараан болуп турар. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга бистиң чуруттуң бүгү ажылчы чоннары-биле кады боттарывыстың аттарывысты салып, ооң-биле атомнуг дайынны болдурбас деп быжыг күзел соруувусту илередир бис.

Совет кижилер тайбыңның херээн болгаш Төрээн чурттунун күчүзүн быжыглаар дээш ажылдап турар

★

МТС-те механизатор акышкылар

Аныяк тракторист эш Тоспан Шагаан-Арыг МТС-те ам үш чыдын дургузунда ажылдап турар. Тракторга ажылдазырынга ол улуг сонуургалдыг. — Тракторист болур чорук болза, аныяк кижинин алдарлыг хүлээлгеси болур дээрэин эш Тоспан чугаалап турар.

Өг-бүленин иштинде акышкыларның үжү трактористер, бирээзи комбайнёр болуп ажылдап турар. Олар 1954 чылда хөй тарааны болгаш акшыны ажылдап алган, өг-бүленин кежигүннеринден Ш. М. Тоспан трактор-биле ажылдап тургаш, ийи тонна тарааны болгаш беш муң хире рубльди ажылдап алган. Акышкыларның эң-не хемери Шулуу Тоспан, ол ам чүгле 20 харлыг. Партияның болгаш Чазактың улуг сагыш салыышкынының ачызы-биле механизаторларның амыдыралчуртталгазы уламна экижип турар. Олар культурлуг чурттага бажыңнары-биле хандыртынган.

Шулуу Тоспан бодунун билиин бедидип, солуннарны үргүлчү номчуп, радио дамчыдылгазын үзүктел чокка дыннап, кино-чуруктарны доктаамы көрүп турар. Трактор болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезинде ол кызымак ажылдап, бүдүрер ажыл нормазын хүн бүрүде 115 хуу күүседип келген. Эш Тоспан тракторга кончуг эки мергежилдиг болур дээш бот өөредилгени чорудып, практик кырынга күжениишкинниг ажылдап турар.

Г. ПИСАРЕВ.

—⊙—

Сүт саалдазын көвүдедир дээш демисежип турар

Өвүр районда «Кызыл тук» колхозтун Чараш-Дытта инек фермазы 50 баш инектерни бызааларындан чарып саары-биле үзүп тургускан. Оон иштинден 10 инектер төрээн, оларны бызааларындан чарган. Төрүттүнген бызаалар бүрүн камгалап алдынган, эки доругун турар, оларның күжү семис.

Инек кадарчылары төрээн инектерни дус, кужур болгаш өске-даа чемнер-биле норма ёзугаар чемгерип турар. Эрткен чылдарга деннээрге бо чылын инек бүрүзүнден ыракта хөй сүттү саан ап турар. Чижээ, ол фермада «Мыйыстыг-өле» деп шолалыг инек амгы үеде бир хүнде 6 литр чедир сүттү берип турар.

Саанчылар инектерниң сүткүрүн көвүдедир дээш бедиткен хүлээлгелерни ап тururлар.

Д. ШАГДЫР.

—⊙—

Чаа дээрбе ажыглалда кирген

Барыын-Хемчик районнун Ворошилов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң Амыр-биткe удургурган тудуг бригадазы колхозтун далган дээрбезинин тудуун доосказ ажыглалда кирген. Дээрбени электри күжү-биле ажылдаар кылдыр туткан болгаш шенелдени кылырга өки түннелди көргүскен.

О. СЕРИҢ-ООЛ.

★ ★ ★

Бүдүрүлгениң мурнакчылары

Кызыл МТС-тин септелге-механиктиг мастерскаязының токарь цехинде моторлаэ үргүлчү-ле шинлээшкиниг шимээн-биле ажылдап турган. Цехте ийи токарь станоктары бар, ында ийи аныяк механизаторлар кончуг кичээнгейлиг болгаш сундукан ажылдап турар. Станоктарга чөндүнган кан демир кескиндилер үзүктел чокка шала кырынга кыланайдыр дужүп турган. Шынап-ла аныяк механизаторлар ажылдап киринкенде тура дүшпес болгаш шалыпкын.

Василий Цыганков бичезиннен тура ажыл-ишке кончуг шыдамык чүүн көргүскен. Чеди чыл өөредилгеин он доозун үнгени болза, токарь хөрөн дүрен өөренип алырынга улуг дузалыг болган. Токарьга ол өөренип алган, оон соңда разрядка бот-башкарылгалыг ажылды киргеш, аңаа элэон дужулганы чедиг алган. В. Цыганков токарь цехинге 1952 чылдан бээр ажылдап келген, баштайгы үеде ажыл нормазын ол 120 хуу күүседип турган.

Бо чылын көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезинге ол дыка идепкейлиг ажылдаан, аныяк токарь онаалданы 260 хуу чедир күүседип турар апарган, септелге мастерскаязының шилчивир кызыл тукчугажын чаалап алган болгаш ону ам-даа ай ажыг үениң дургузунда быжыг тудуп турар. Эш В. Цыганков чүгле бүдүрүлгенин мурнакчызы эвес, харын идепкейлиг хөй-ниитижи. Ол ам кызыл булуң эргелекчизи болгаш агитатор, эрткен чылын ВЛКСМ кежигүнүнге база кирип алган.

Эш В. Цыганковтун дузаламчызы-биле комсомолчу эш И. Ивкин токарьга база өөренип алган. Ол ам бодунун ажыл-хөрөзинин мастери болган, бүдүрүлге онаалдазын ай бүрүде 150—200 хуулан күүү эвес күүседип турар. Септелге мастерскаязының эргелекчизи эш П. Денисов көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин чорудуп турар үеде ол токарьларның талазындан кандыг-даа саададыышкынны кылбаан болгаш олар эки ажылдап келген деп балыткап чугаалаан. Цыганков, Ивкин, Лукин, Ондар Доржу дээн ышкаш мурнакчыларның үлегери өске механизаторларның ортузунда нептереп турар.

Г. ПАВЛЕНКОВ.

Механизаторлуң салыышкыны

Эш Х. Идамчап 1950 чылда Бай-Тайга МТС-тин дарганнаар черинге ажылдап кирген, оон бээр көдээ ажыл-агый машиналарын, тракторларның үрелген кезектерин септеп келген. Ылангыя нарын, үүмек кезектерни ол кылып шыланга апарган, дарганнаар ажылга эки мергежээн. Эш Х. Идамчап дарганнаар черге бир кижини өөреткеш, ону бодунун ортунда киргген.

МТС-ке ажылдап тургаш, эш Идамчап тракторнун бүгү кезектерин, моторнун болгаш от системазының ажылдаарын, тракторну ажылдадып чорударын өөренип апкан.

МТС эш Идамчапты трактор-биле чер андарылгазынга ажылдадып киргген. Часкы, чайгы, күскү чер андарылгазынга ол кончуг идепкейлиг ажылдаан, өске трактористерни ашкан. МТС дирекциязы 1954 чылда эш Идамчапты «Дөн-Терек» колхозта трактор бригадазының бригадиринге томуйлаан. Бригада МТС-тин колхоз-биле аразында керээлиг хүлээлгезин чедишкиниг күүседкен. Эш Идамчап СЭКП ТК-ның январь Пленумунун доктаалын өөренишаан, МТС-те тракторларның болгаш көдээ ажыгагый машиналарының септелгезин идепкейлиг чорудуп, бо талазы-биле ажыл нормазын хүн бүрүде 170—200 хуу күүседип турар.

С. АРТЫНА.

Колхозтуң чылгычызы

Кызыл районда «Тиилелге» колхозтун чылгычызы Ондар Айыр-Санаа ниитинин малын өстүрүп, оон продуктулуун белиде-ри-биле кызымак ажылдап турар. Оон кадарган чылгызы чыл бүрү менди, семис болуп келген, 1954 чылда төрөэн 95 белериниң кулуннарын шуптузун өстүрүп алган, бо чылын март 23-ке чедир 5 бе төрөэн, оларның кулуннары эки доругун турар.

Колхозчу малчынның шак ындыг ак-сетилдиг күш-ажылын үнелеп көргеш, область Совединин күүсевчи комитеди эрткен чылын эш Айыр-Санаага мун рубльдин шаңналын бербишаан, хүндүлүг бижити тывыскан. Чылгычының өг-бүлези чагайжыды тутунган чаа бажында, ол ышкаш күш-ажылдың немелде телевирин ёлгаар колхоз баштаар чери эш Айыр-Санаага 2 кулуннарны берген.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Анчының чедиишкини

Тожу районда «Совет Тыва» колхозтун кежигүнү Бараан Далдайның хары ам 74, назыны ол хире улгатса-даа оон ажыл-ишке ынакшылы, төрөэн колхозунун улам байлакшылы дээш үүтүлү аныяк өскенге үлегерлиг. Аңнаарынга шаандан туро ынакшылдыг чораан хоочун аңчы болунун колхозунун хөгжүлдезинге биче эвес үлүгү киргген.

Бараан Далдайның тывыш-биле кирген орулазын чүгле сөөлгү беш чыллардан чижеп кылдыр көргүзүп болур: 1951 чылда—3 мун, 1952 чылда—4,7 мун, 1953 чылда—5,2 мун, 1954 чылда—5,8 мун рубльдиг ан-өлүүн төрөэн колхозунга эккеп дужаган. Бо аңныыр сезонунун үезинде Далай прей база-ла хөй орулганы киирип турар.

Б. ЧИГЖИТ.

★

Тудугжуларның эки көргүзүглери

Кылып турар ажылын боду башкарып шыдаар, аңаа тускай мергежилдиг кадр болуру кижи бүрүзүнүн хүлээлгези болгаш кол сорулгазы болур. Ол сорулганы Чөөн-Хемчик районнун «Искра» көдээ ажыгагый артелиниң тудугжу колхозчулары боттандырып турарлар.

1950 чылда колхозтун тудуг бригадазынга тудугнуң бөдүүн техниктиг аргаларын билир чаңгыс кижи турган. Ол чорук тудугнун аңгы-аңгы участоктарынга тудуг чорударынга сааттыг болуп, ажылдың темпизи куду турган. Колхозта ам тудугнун техник талазы-биле бөдүүн аргазын билир 60 хире бызаңчылар бар болган. Тудуг ажылын башкарып билир, тудугнун бөдүүн техниктиг аргаларын билир бызаңчы болгаш чазаныкчы кадрлар бар болганындан колхозтун тудуг ажылы элэон чедишкиниг чорун турар апарган.

Тудугнун чазанылга ажылын, туйбу, саман бүдүрүлгезин билир кижилер колхозка барык чок турган болза, ам тудугнун нарын кылыгларын, стол, сандай болгаш өске-даа чазанылга ажылын кылып билир 6 кижи бар болгаш туйбу, саман бүдүрүлгезинде 20 кижи мергежип алган ажылдап турар.

Нарын техниканы тургузуун болгаш ажылдадырын өөренип алган, оларны башкарып турар колхозчуларның саны көвүдээн. Колхозтун автомашиналарын, пилорамазын, локомобилин болгаш көдээ ажыгагый машиналарын колхозчулар боттары башкарып ажылдадып турарлар. Чижээ, Сундуй-оол, Очур-оол чолаачылап турарлар, Кодур-оол локомобильде машинистен турар болгаш өске-даа колхозчулар пилорама, дээрбе механиктери болуп ажылдап турарлар.

М. МАЖАА.

—⊙—

Планны күүседир дээш демиселде

Чөөн-Хемчик районнун «Октябрь 30 чылы» колхозунун тудуг бригадазының ажылы элэон организастыг чорун турар. Колхоз бо чылын чурттаганын 30 бажыңнарын тудар болгаш эрткен чылын чедир туттунмаан чурттаганың 25 бажыңнарының тудуун доозар, ниитинин малынга улуг, биче 45 кажааларны тударын планнаан. Тудутга хереглээри-биле бригада 3000 кубометр ыышты кезип белеткээн, оон иштинден 1900 кубометр ыышты машина оруунга сөөрткен. Ында бүрүн дериг хереклелдиг 5 аът болгаш МТС-тин бир трактору ажылдап турар.

Амгы үеде тудуг бригадазы 1200 баш шаар мал кирер ийи, 75 баш инек кирер бир, 25 баш бызаа кирер эки шынарлыг кажааларны тудуп ажыглалда киргген. Тудугжуларның иштинде мурнакчыларның саны өзүп турар. Чижээ, Маннай-Кара, Чимит, Норбу болгаш Сюрт-оол олар ажыл нормазын 150—175 хуу күүседип турарлар.

Тудугжулар план күүселдези дээш кызымаккай ажылдап турарлар.

К. БАДЫ-ЧЫРГАЛ.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда

Бо чылдың чайынында Совет чазактың чалаанын ёзугаар Индияның премьер-министри дээрги Джавахарлал Нерунун Совет Эвиделинге келир деп турарының дугайын совет парламга дыннаткан турган.

Чоокта чаа Индияның чазаа-биле Совет Эвиделинин чазаанын аразынга Индияның премьер-министри дээрги Нерунун Совет Эвиделинге келир үеэнин дугайында айтырыгның талазы-биле санал-онал солчуушкуну болган.

Дээрги Неру Совет Эвиделинге бо чылдың июньнун эгезинде чедип келир кылдыр дугуруштунган.

Чер-черде хуучулар хуралдары

(Чагаалар допчулалдары)

Районнарда хуучулар хуралы болуп эрттип турарын көдээ бижикчилер редакцияла бижип турар.

Өвүр райпозунун хуучулар хуралы райпонун чамдык чедишкининнери-биле кады оон ажылында улуг четпестерниң барын дедеглээн. Райпо баштаар чери чонну чугула хереглелдиң барааннары-биле хандырарын үзүктелдирип турган. Садыгжыларның болгаш хөй ниитинин чемненилге черлерининг ажылдакчыларының талазында чонга эвдек эвес, оларның негелдеринге дыннангыр эрес болуп турарын хуучулар төлээлери шынгыы шүүмчүлээн — деп, эш **Д. Шагдыр** бижээн.

Сүт-Хөл районнун Алдан-Маадырдан эш **О. Дегениң** бижип турары болза, Калинин аттыг колхозта магазин (эргелекчизи эш Дагба) саарылга планын 98 хуу күүсеткен болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларын садып алырының планын база күүсетпээн болуп турар. Чижээ, сарыг садып алырының планы — 63,5 хуу, эвт —57,4 хуу күүсетинген.

Ол-ла районнун Кызыл-Тайгада эш **О. Александрның** бижип турары болза, Кызыл-Тайга магазини (эргелекчизи эш Өрге) эрткен чылын элэон чедишкиннерлиг болган. Магазин 1954 чылдың бараан саарылгазының планын 109 хуу күүсеткен. Ынчалза-даа мооң-биле кады хуучулар магазин эргелекчизи эш Өргениң райподан бараан алырда садын алыкчыларның хереглелин өөренип көрбейн турганын чидин-биле шүүмчүлээннер. Оон түннелинде 26 мун рубльлиг бараанны үр үеде саарылга чок чыткаш, райпоже дедир чорутунган.

Бай-Тайга районнун Мөнгүн-Тайга сельпозунун хуучулар хуралы сельпонун ажылында улуг четпестерниң барын илереткен деп, эш **К. Санду** бижээн. Чүл дээрге сельпо эрткен чылдың бараан саарылгазының болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларын садып алырының планын күүсетпээн. Сельпонун магазиннеринде ниитизи-биле 140 мун рубль түүнүг өре-самчыгалдарның бары илерээн. Чижээ садыгжы Доржу 11 мун 730 рубльди, склад эргелекчизи Харлыг-оол 7 мун 104 рубльди самчыгдаан. Сельпонун ажылдакчыларындан организастыы-биле арагалзар болгаш шошсодаа кылыр, күш-ажылдың сагылга чурумун үрөөр чоруктар хөй. Бо талазы-биле сельпо даргазы эш Булугун биле улуг бухгалтер эш Бүрбү денген турар.

Чоокта чаа Барыын-Хемчик районнун Шекпээр сумузунун хуучуларының хуралы болган —деп, эш **К. Стал-оол** бижип турар. Шекпээр магазини колхозчуларны хандырарын сөөлгү үеде элэон экижиткен. Магазин бараан саарылгазының планын күүседиринге багай эвес түннелдиг болган. Бараанны колхозтарның ырак бригадаларынга сөөртүп садарын үргүлчү практикалап турар. Хуучулар райпо баштаар черинин болгаш райпонун склад эргелекчизи эш Уколовтун ажылында четпестерни шүүмчүлээн. Эш Уколов бодунун онаашкан ажылынга харыысалга чок, дужуметсиг болуп турар. Бараан алыры-биле келген кижилерни маналыр, оон дендезе оларны эки-бак сөглеп турар.

Эрзин районнун «Коммунизмче орук» колхозунун хуучуларының хуралы болуп эрткен. Аңаа колхозтун магазинининг ажылының дугайын чугаалашкан. Чамдык чедишкиннер-биле кады магазининиң ажылында улуг четпестер бар. Бараан саарылгазының планын кварталдар ааны-биле деп дески күүсетпейн келген. Магазинниң арыгшевери багай, склады чок. Хуучулар-биле ажылдавайн турар. Моон хараазы-биле хуучулар кежигүннериниң саны өсүүн. Колхозтун ырак фермаларынче болгаш бригадаларынче садыг чоргуйпайн турган — деп, эш **С. Баичык** бижээн.

Чөөн-Хемчик районнун «Октябрь 30 чылы» аттыг колхозта эш **О. Очур-оолдун** бижип турары болза, Баян-Тала сумузунун хуучулары колхозта садыг ажылында улуг четпестерни илереткен. Садыгжы эш Манчын-Доржу бодунун ажылынга харыысалга чок ажылдап турар. Садыгның ажылдаар шактары доктаамал эвес болгаш хандынчак турар таварылгалары хөй. Чижээ, колхозтун магазини эрткен чылын 20 хонук иштинде хаалчак турган. Магазинге колхозтун культура хереглелиниң барааннары дыка ховар кээп турар.

Кызылдың көдээ районунун «Тиилелге» колхозунун хуучуларының хуралы колхозта магазин эргелекчизи эш Глушкованың ажылын четпес деп көрген. Эш Глушкова бараан саарылгазының планын үргүлчү күүсетпейн турар. Оон чылдагааны болза, магазинниң хаалчак турар таварылгалары-биле тайылбырлатынар. Садыгжы Глушкова көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглеринге, башкылар болгаш эмчилерге сатсын дээн продуктуларны оларга сатнайн турган. Садыгжы бараан алыры-биле хоорай киргеш 3—4 хонуктарда ажылдавайн турар деп,— эш **И. Торжу** бижээн.

Ол-ла районнун Бай-Булунда эш **А. Маадыр-оол** Эрбек көдээ Совединиң хуучулар хуралының болуп эрткенин бижип турар. Райпо баштаар чери көдээ магазиннерниң ажылынче кичээнгей салбайн келген. Колхозтарда магазиннерниң бараанларының ассортиментизи эвээш. Райпонун столоваяларының ажылы шаг үргүлчү экиживейн турар. Чемнерниң шыныры багай. Олар саарылга планын күүсетпейн турар.

Чаа-Хөл районнун Сталин аттыг колхозтан эш **Х. Шаравииниң** бижип турары болза, чоокта чаа болуп эрткен хуучулар хуралы колхозта садыгжы эш Седигурнун ажылында чамдык чедишкиннер бар деп демдеглээн. Оон-биле кады олар райпо баштаар черинин кадрлар-биле багай ажылын шүүмчүлээннер. Кадрларны ажылга киирип алырда оларның ажыл-ишчи мөзүзүн болгаш эртем билиин өөренип көрбейн турар. Моон хараазы-биле хөй өре самчыгдалдың бар болуп турары таварылга эвес. Чижээ, Херемеге садыгжы турган Тещукова 6 мун рубльди, район төвүнге садыглап турган Бандынов — 7 мун рубльди самчыгдаан. Ам үеде районнуң ниити самчыгдалы 144 мун рубль ажып турар.

Сан чок хөй байлактарның крайы

Кайгамчыктыг делгем черлер көрген-даа бис—
Харын сен дег каас, шиник оран чок боор

Степан СМОЛЯКОВ,
Ыраккы Чөөн чүктүн шүлүкчүзү

1. Социализм чуртунун оожум океанда быжыг шивээзи

Үш үүс хире чылдарның мурнунда орустун эрес-маадырлыг чер кезикчилери Иван Москвитин, Василий Поярков, Ерофей Хабаров, Семен Дежнев, Владимир Атласов болгаш оон-даа өске хөй-хөй кижилер кижи дээш көрбээн тайганы болгаш хөй санныг арттарны ажып эртпишаан, Оожум океанның эриктеринге чеде бергеннер. Кыдат-биле болгаш Корея-биле бистиң амгы мурнуу кызыгаарларывыстан Камчатка деп делгем чартык ортулуктуг болгаш Бурил ортулуктарлыг Ыраккы Соңгу чүкке чедир кайгамчык улуг орус девискээр ол үеден бээр меңгеэи-биле туруп келген. XIX үүс чылдың мырынай эгезинде Сахалин ортулукту орус черлерге каттыштырган.

Ол кайгамчыктыг крайга бир-ле дугаарында орустар барып чурттап, оон эгээртинмес бойдус байлактарын өөренип болгаш шингээдип ап турар апарган. Олар чер ажылының одагларын тургуспушаан, ол черниң ан болгаш балык ажылдыг улуг эвес аймак улустарындан тургустунган үндезин чонунга культураның чаагай үре-түннелдиг саңдарын чедирип турган.

Англи-америк; япон болгаш өске-даа чазый-чилби эжелекчилер Россияның чөөн чүкте черлерин эжелеп алыр дээш Оожум океанның эриктеринден ону үндүр кызарын каш удаа орадашкан. Ынчалза-даа оларның кара сагыштыг бодалдарын ол санында-ла боттарының төрөэн черин эрес-маадырлыг камгалап турган орус кижилерниң тиилетирбес быжыг туруштуг чоруунга чылча шаптырып турган. 1854 чылда англичаннар болгаш французтар Камчаткада-Петропавловскини эжелеп алыры-биле десант эккеп дужүргеннер, ынчалза-даа кадыг-дошкун аштырыышкынга таварышканнар. Амур хемниң аксының чоогунга дээрбечи чоруктар үүлгедип турган америк дээрбечилер база шак ындыг човуланныг аштырыышкынга таварышкан.

Хамаатты дайынның чылдарында маадырлыг Кызыл Армия Ыраккы Чөөн чүкке даштыкы интервентилерни чылча шапкан.

1945 чылдың августа Совет Армияның Маньчжурияга болгаш Кореяга шаап халдакчы тулчуушкуннарының алдарлыг эпопеязын уттуп болур бе ынчаш! Бистиң ыраккы чөөн чүк кызыгаарларывыстың ындынга чыы-чылы-биле туруп келген болгаш совет кижилерниң тайбың тургузукчу күш-ажылын каш удаа үреп турган империалистиг Японияның каш миллион кижилиг Квантун армиязы ол тулчуушкуннарга ай четпес үениң иштинде-ле чылча шаптырган.

Ол тиилелгениң түннелинде Совет Эвилели мурнунда Россиядан хунзап алдынган Мурнуу Сахалинни болгаш Курил ортулуктарны болунга өгидип алган.

Кыдатта улус революциязының болгаш Соңгу Кореяда улус-демократтыг тургузугнуң тиилээни-биле бистиң Ыраккы Чөөн чүгүүс кайгамчык узун дурттуг черде найырадыг чурттар-биле кызыгаарлажып турар апарган. Совет Эвилелинин, Кыдат Улус Республиканың болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканың аразында эн сырый акы-дунмалышкы экономиктиг болгаш культурлуг харылзаалар тургустунган болгаш соксаал чок ка хөгжүп, быжыгып турар.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының мурнунда Ыраккы Чөөн чүк бистиң Төрөэн чуртувустун шоолуг улус чурттаваан хожуданай району болуп турган. Чүгле Совет эрге-чагырганың үезинде ол крайга экономиктиг болгаш культурлуг амыдырал ёзулуг хайнытып үнген болгаш оон күчүлүг, долу күштерининг шакпын чечектелишкини эгелээн. Ам Советтиг Ыраклы Чөөн чүк—социализм чуртунуң Оожум океанда тиилетирбес быжыг шивээзи апарган.

2. Чургтуң улуг индустриалдыг району

Советтиг Ыраккы Чөөн чүк—кайгамчыктыг дагларның болгаш арга-ыыштарның, хемнерниң болгаш далайларның, чаагай үнүш-дужүттүг калбак-делгем оргу ховуларның крайы. Бодунуң бойдус байлактарының, климат байдалдарының, үнүштерининг болгаш дериг амытаннарының янзы-бүрүзүнүн талазы-биле ону бистиң Төрөэн чуртувустун чаңгыс-даа району-биле деннээр аргажок.

Ыраккы Чөөн чүктүн бойдузунун, оон чаражының болгаш янзы-бүрүзүнүн дугайында, крайның байлактарының дугайында эвээш эвес номнар болгаш тоолдар бижитинген. Ыраккы Чөөн чүктүн сураглыг шинчилекчизи 1930 чылда мөчээн В. К. Арсеньев Уссурий тайганың болгаш оон чуртакчыларының амыдыралын бодунуң номнарынга улуг ынакшыл-биле көргүзүп, Сихотэ-Алинь дагны тодаргайлап бижээн.

Ынчалзажок ам Ыраккы Чөөн чүк Арсеньевтин үезинде турганынга көөрде ыракта-ла ындыг эвес апарган. Оон чери чаа ажыл-иш-биле долдунган, тайгазы база чаа ёзу-биле шимээрген чыдар апарган. Арсеньевтин тодарадып бижип турганы хемнер-даа, далай эриктери-даа ам танытынмас апарган. Ында чаа хоорайлар болгаш хөй санныг ажылчын суурлар өзүп үнген. Ыраккы Чөөн чүктүн алдарлыг шинчилекчизинин алдары дээш Приморьениң чаа хоорайларының бирээзин оон ады-биле адаан. Тайга чаа туттунган заводтарның болгаш фабрикаларның хоорайларының ыжы-биле ышталып, экскаваторлар, булдозерлер-биле шимээргей берген. Тайганың янзы-бүрү угланыышкынарын чаа чазаглыг болгаш демир оруктар чара кирип, олар кеззеде эвээ куруг турган районнарны амыдыралче оттурган, чаа амыдыралдың тургузукчулары —совет кижилер олче улам күзел чүткүлдүү-биле барып турар.

Ыраккы Чөөн чүк ССРЭ-ниң Европа кезии-биле амгы үениң транспортунун бүгү хевирлери-биле—демир оруктун, далайның, агаарның транспорту-биле харылзажып турар. Оон делгемнерин таварты делегейде эн узун—Сибирьниң улуг демир оруу эрткен. Оон узун дурту Москвадан Владивосток чедир 9.172 километр, ол орук Совет эрге-чагырганың чылдарында болунун бүгү дуртунда ийи оруктуг апарган. Оон шүүмнарында үүс-үүс пассажир поездилери, оон иштинде дүн, хүн иштинде мун-мун километрлерни эртир маннаар курьер экспресстери үргүлчү чоруп турар. Приморье крайдан Москва чедир транспорт самолёттары пассажирлерни үүлге 46 шактың иштинде чедирип эккээр.

Ыраккы Чөөн чүктүн черинин иштинде руда болгаш руда эвес казымалдарның: демирниң, алдынның, ак коргулчуннуң, марганецтиң, молибденниң, цинктиң, коргулчуннуң, мөңгүннүң, сурьманың, графиттиң, мраморнун, доломиттерниң магнезиттерниң, вулкан туфтарының, өткө шыдамык пор довуактарның, флюсовый чугай даштарның, боду бүткеш арыг күгүрнүн, торфтун, агрономиктиг руданың болгаш оон-даа өскелерниң эн хөй курлавырлары бар.

Хөмүр даштын курлавырлары кончуг элбек. Ол хөй-хөй районнарда чыдып турар. Приморье крайда үүс-үүс миллион тонна курлавырлаглыг даш болгаш хүрен хөмүр даштарның 50 ажыг черлерде чыдар черлери ажыттынган. Хөмүр даштын делегейде бар барык бүгү хевирлери ында бар. Совет эрге-чагырганың чылдарының дургузунда крайның улуг шахтер хоорайлары—Сучан биле Артем танытынмас кылдыр өскерилген, Тавричанның, Липовецкиниң болгаш Ворошиловскиниң шахта эргелелдери өзүп үнген. Приморье крайның шахталары одаар чүүл-биле чүгле ол крайның ажыл-агыйын хандырып турар эвес, хөмүр дашты ол крайдан дашкаар база үндүр сөөртүп, оон-биле демир оруктуу болгаш далай транспортун база хандырып турар.

Хабаровск крайда хөмүр даштын курлавырлары оон-даа хөй. Амур болгаш Сахалин областар хөмүр даш-биле база байлак. Амур области хөмүр даштын ажык тывыжын калбаа-биле ажыглап турар.

Ол бүгү болгаш өске-даа байлактар үр үениң иштинде чонга чедингир эвес турган, ол бир-ле болза аңаа чыдып, бир-ле болза каш борбак мөлчүкчүлерниң байырының чепсээ болуп турар. Чүгле ажылчы чоннарның эрге-чагырганың тургустунганы-биле олар бүгү улустуң эвилед байлаа болу берген, ынчангаш совет кижилер оларны калбаа-биле бүгү талалыг шингээдип алырынче киринкен. Беш чылдар планнарының чылдарында үүс-үүс улуг заводтар болгаш фабрикалар туттунган, үлетпүрүнүн чаа адырлары—металлургияның; машина тудуунун, судно тудуунун, химияның, саазынның, аъш-чемнин, тудуг материалдарының болгаш оон-даа өскелерниң бүдүрүлгелери тургустунган. Сахалиннин соңгу чөөн эринде ажылдап алдының турар бодунун нефтизи-биле край чыл келген тудум-на бодун эки хандыртынып турар.

Совет кижилер Коммунистиг партияның Төп Комитединиң болгаш Совет чазактың айтыышкыннарын боттандырыышаан, шаанда хожудангай болгаш дүдей-дүмбей турган крайны үлетпүрүп болгаш көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының улам ынайгы хөгжүлдезинин эгээртинмес перспективаларлыг улуг индустриалдыг-колхозчу район кылдыр хүүлдурган. Ыраккы Чөөн чүк бистиң Төрөэн чуртувустун чөөн-чүк районнарына беш чылдар планнарының чылдарында тургустунган күүүлүг индустриалдыг базазының чугула составтыг кезээ апарган.

Ынчалзажок Ыраккы Чөөн чүктүн үлетпүрү болур-чогууру-биле чүгле дараазындагы беш чылдарда, ылаңгыя дайын соолундеги үеде хөгжүп эгелээн.

Бистиң партиявыстың айтыышкыннарына үндезилээш Ыраккы Чөөн чүктүн ажыл-агыйы комплексилиг, бүгү талалыг хөгжүп турар. Ол болза, Ыраккы Чөөн чүктүн өзүп турар чонун үлетпүрүнүн кол барааннары-биле, көдээ ажыл-агый продуктулары-биле хандырып, улус ажыл-агыйының бүгү адырларының улам ынайгы хөгжүлдезин хандырар ужурлуг.

Я. КАДУЛИН.
(Улаңчылыг).

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ГЕРМАН МИЛИТАРИЗМ — ЕВРОПА УЛУСТАРЫНЫҢ ӨЖЭЭННИГ ДАИЗЫНЫ

Герман милитаризмни катап төрүтүндүреринге удур улустарның шимчээшкини Барыын Европаның чуттарында хүн-бүгү өзүп турар. Германияның, Францияның, Англияның, Италияның болгаш өске-даа европа чуттарының чонунуң калбак кезектери Барыын Германияны чепсеглээр болгаш ону агрессчи блоктарга киирер чорук айытынган чуттарның догуннап турарынга өлүмнүг айыыл болур дээрзин эки билип турарлар.

Гитлержи вермахты (фашистиг шериг-ни—**Ред.**) катап төрүтүндүрер дугайында париж дугуржулгалары шынында ам-даа күштүг болбаан болза-даа, Барыын Германияда боо-чепсектер бүдүрери, аэродромнар тудары, атомнуг чепсекти бүдүреринге аг-шериг катап төрүтүндүрери-биле командылакчы кадрлар шилип алырынга белеткел ажылдары ам харамдыктыг чорутунуп турар. Мурнундагы гитлержи генералдар «хоочун прус өзүку» диргиндирер деп ажыы-биле кыйгырыг салып турарлар. Херек кырында барыын-герман шериг министерствозу болур Бланктың ведомствозунда (эргелел черинде — **Ред.**) келир үеним кол штабының өзээ тургустуунган. Эрткен чылдың төнчүүнде Барыын Германияның судно кылыр черлери 1936 чылга деннээрге 20 хүү хөй судноларны бүдүрүп үндүрген. Бонн республиканың 26 ужар-түүл заводтары шериг самолёттары бүдүреринге белеткетинген болгаш оондаа өске түүлдер кылдынган.

Ол фактылардан алгаш көөрге париж дугуржулгаларын күштүг болдуруры Германияны катап каттыштырар дугайында дерт таланың чугаалажышкыннарынга шаптык катпас дээр дугайында медеглелдер Европаның хөй-ниитизин мегелээрин бодаан баш бурунгаар белеткетинген өзүлүг-ла хоозун меге чорук болур-дур.

Европаның улустары, чүнүн-даа мурнунда герман улус, Барыын Германияны милитаризаазары-биле болгаш чуртту чарары-биле эстежирин париж дугуржулгаларының талалакчылары күзеп турар. Ынчалза-даа ындыг эстежилге болдунмазын болуушкуннар көргүзүп турар. Герман улус, оон кожазы улустар ышкаш, АКШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң эргежыктарын илередип болгаш оларның агрессчи сорулгаларынга бараан болуп турар бак ёралыг дугуржулгаларны чок кылырын бүрүн эргелин-биле шегеп турар.

Барыын Германияны чепсеглээринин планынга хамаарыштыр улустуң санаоналын айтырарын чорудар дугайында Герман Демократтыг Республиканың улус палатазының саналы калбак чугаалажыш көрүүшкүнү алган. Хөй-хөй санныг хуралдарга, митингилерге, боон чазакче болгаш парламентиже чоруткан чагаларга, телеграммаларга барыын-герман чон чуртту каттыштырарының эрге-ажыынга Германияның ийи кезектериниң немецтериниң аразынга дөрт харылзааны тургузарынга баштайгы белеткелди тургузар дугайында ол инициативаны идепкейлиг деткип турар. Оон-биле кады канцлер Аденауэр болгаш оон талалакчылары ындыг санал-оналы алышкынының дугайын дыңнаар безин хөөнү чок. Санал-оналы алышкының чорудар болза, чүгле Герман Демократтыг Республиканың чону эвес, харын-даа Барыын Германияда немецтериниң хөй нуруузу париж дугуржулгаларынга удур санал үндүре бээрин олар кончуг эки билир. Ол чорук Барыын Германияны катап чепсеглээринин хөрөөнге чагырыкчы боон бөлүктерге немелде бергедээшкинни тургузар өйүк.

Америк-англи инициаторлар болгаш париж дугуржулгаларының күткүкчүлери ол дугуржулгалар француз-герман найыралды «быжыглаар» ужурлуг дээрзиниң дугайын хөй катап чудчуруп турар. Ынчалзажок герман милитаризм-биле найырал болуп болурунга французтар шынзыгар бе?

Францияның Коммунистиг партиязының чингине секретары Морис Торез дараазындагы медеглел кылырынга бүгү үндезинерлиг болган: «герман милитаризмни ап көөр болза, ол... Францияның тайбың болгаш айыыл чок турарының хөрөөнге доктаамал айыыл, а ол ышкаш демократияже болгаш национал хамаарышпас чорукче чүткүп турар бистиң улузувустуң күзелсоруун базарынга чепсек болур».

Барыын Германияга агрессчи фашистиг шеригни катап төрүтүндүрери кандыг үржүктүг болурун француз улус эндевейн турар, чүге дээрге, Франция герман милитаризмниң бир дугаарында эжелекчи шуртуушкуннар кылыр черлериниң бирээзи болуп турганын болгаш болуп турарын төөгүнүң дуржулгазы көргүскен. Париж дугуржулгаларын боттандырары «улуг күрүнелериниң санындан Францияны чайладырын» болдурар деп француз «Монд» солун чөптүү-биле демдеглеп турар. Бо таварыгда француз улустуң бодунуң чуртунуң тайбың болгаш айыыл чок турарынга магадылад кылдыр көрүп турары француз-совет эвилелди ышкынарының перспективазының айыылынга Франция таваржыр апаар.

Бо хүннерде Европаның улустары герман милитаризмни катап төрүтүндүрер орукту моонцактаарын болгаш Европага быжыг үр тайбыңны хандырарын кажангызындан-даа артык шиитпирлиг негеп турар. Миллион-миллион тайбыңга ынакшылдыг кижилер Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын тургузар дугайында, герман айтырыгны герман-даа, Европаның өске бүгү улустарының-даа эрге-ажыктарынга дүүштүр шиитпирлээриниң дугайында Совет Эвилелиниң саналдарын деткир дээш катап-катап саналдап турар.

АКШ ЖЕНЕВА ДУГУРЖУЛГАЛАРЫН ҮЗЕРИН ЧЕДИП АП ТУРАР

АКШ-тың күрүне секретары Даллестиң Лаосче, Камбоджаже болгаш Мурнуу Вьетнамче чоокта чазагы чорааны индий-кыдат үш күрүнелерни «Мурнуу-Чөөн Азияның камгалалының» (СЕАТО) дугайында агрессчи манил пактызынга киир тыртарын Каттышкан Штаттар бодунуң сорулгазы кылдыр салып турарын бадыткаан. Даштыкы парлалганың медээлен турарын өзүгаар алырга, АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери чүнүн-даа мурнунда ол чуттарга америк шериг чөвүлекчилериниң өөреткени болгаш америк чепсек-биле чепсеглеңген чепсектиг күштер тургузарын оралдажып турар. Айытынган чуттарга шериг «дузаламчызы» көргүзүрүниң планын Вашингтонда ажылдап кылып турар, оон-биле кады Камбоджага онза кичээнгей ажылчы чоннар партиязын ол солун ынчаар адап турар) тиилээри шуут-ла чайлаш чок дээрзи хайгаарачы кижи бүрүзүнге билдингир. Чоокта чаа Мурнуу Вьетнамга чораан америк шериг миссиянындаа, француз депутаттарның-даа бодалы ындыг».

Индий-Кыдатта АКШ-тың чимзенишкиннери Францияга ыйыдышкын-биле болгаш ону азий диптиң ол кезээнден («Индий-Кыдаттан — **Ред.**) баш бурунгаар көрүнгенин өзүгаар үндүр кызары-биле үлетирип турар. Францияның Мурнуу Вьетнам-биле экономиктиг хамаарыгларын быжыглаар дээн оралдажышкыннары америк монополистериниң шиитпирлиг удурланыышкыннарынга таваржып турар. Американнар Мурнуу Вьетнамга доллар «дузаламчызын» көргүзер деп шиитпирлээн, оон түүнелинде мурнуу вьетнам рынок америк барааннар-биле долдунар, ол чорук Франция биле Мурнуу Вьетнамның аразында ат салдынган экономиктиг дугуржулганы чок кылыр.

Каттышкан Штаттар Камбоджада америк чөвүлекчилерге удуртурган күрүне банкызын тургускан. Банктың сорулгазы болза, ол чуртка экономиктиг контроль кылырын Франциядан хунаап алыры болур. Камбоджаның рыногу америк барааннар-биле, оон иштинде ук черниң чонунуң черле бүдүрүп келгени барааннар-биле безин долдунган. Америк кончаачы садыг француз-камбоджа садыгны кызып үндүрген болгаш ол чоорук француз чагырыкчы бөлүктериниң күштүг хөөн чокталышкынын болдуруп турар.

Чоокта чаа национал хуралдың даштыкы херектер комиссиязынга чүве чугаалаан, Францияның даштыкы херектер министри Антуан Пинейниң медеглээни болза, үш күрүнелериниң — АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның аразында «женева дугуржулгаларын амыдыралга боттандырарын чорудун турда, сүлчээлешкен күрүнелериниң (АКШ-тың, Англияның, Францияның) мурнунга тургустунуп келир айтырыгларны чугаалажып көөр» сорулга-биле сепараттыг чөвүлел хурал чыыдырар дугайында лугуржулга бар болуп турар. Француз чазак чүнүн-даа мурнунда Индий-Кыдатта бодунуң адаарганчыг эвес байдалынга сагыш чөваап турар. Ол черде билдингир.

Чөвүлел хурал кылырын чүге саналдап турарын Франция чажырбайн турар: оон бодап турары-биле алырга, Индий-Кыдатта француз туруштарны Американың хөрек кырында эжелеп алыр деп турары Американың хөделиишкиннерин чугаалажып көөрүн ол күзеп турар. Ылангыя ол, ук черниң шериглерин өөредиринге Американың чепин ап турары ышкаш контрольду тургузарынга болгаш индий-кыдат рыноктан француз барааннарны америк барааннарның үндүр кызып турарынга улурланып турар» деп англи «Скотсмен» солун бижип турар.

Индий-Кыдатта, ылангыя Мурнуу Вьетнамда француз-америк чөрүлдээлер улам чидигленип турар. Мурнуу Вьетнамның ажыл-херектерин херек кырында америк генерал Коллинс башкарып турарынга, Каттышкан Штаттар мурнуу вьетнам премьер Нго Дань Дьемни бодунуң холунда дыннангыр чалча кылып алганынга болгаш Францияның эрге-ажыктарын күш-биле үзүткан турарынга французтар бот кайган турарлар. Байдалды тодарадып көргүспүшаан, «Нью-Йорк таймс» солунуң бижээни болза: ам Индий-Кыдатта «Диен Биен-Фу дээш сегиржип алышкыдан-даа артык чугула политиктиг сегиржип алышкын чоруп турар».

Индий-Кыдатта тургустунган байдалдың көргүзүп турары-биле алырга, Каттышкан Штаттар женева дугуржулгаларын боттандырарынга шаптыктаарын оралдажып турар болгаш ол дугуржулгалар француз база индий-кыдат улустарының вационал эрге-ажыктарынга тааржып турарын хүлээп көөр хөөнү чок болуп турар. АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери Францияны ийиги чергениң күрүнезинин байдалынче кудулатпышаан, боттарының агрессчи политиказын чүгле хууда эрге-ажыктарынга дүүштүр чорудун турар.

Д. БОЧАРОВ.

Сириянның херектеринге АКШ биле Турциянның холгаарлаашкынын араб хөй-ниити буруу шаап турар

БЕЙРУТ. Дамаскада үнүп турар «Ан-Нур» солунунуң бижип турары:

«Сириянның улузу, хөй-ниитизиниң санал-оналы болгаш парлалгазы Сирияга удур Турциянның ажык чөнгээзин килеңнээшкин-биле буруу шаап турар. Сирий улус кыжаныышкыннардан болгаш өөнчүк-чөнгээлерден кортпас. Оон херээ шыныг херек деп ол санап турар. Американың колониязы болу берген Турциянның чимзенишкиннери коргудун шыдавас болгаш Турция бодунуң мурнундан чүнү-даа кылбайн турар, боттарының дээргилери — американнарның дужаалдарынга кулуг чагыртып турар чоруктуг сирий улустан чажырып шыдавас деп чүвени билир ужурлуг. Тергиндекчилерден кортпас сирий улус ол кулдан кажандаа кортпас».

«АрРай Алы-Амм» солун Сириянның чазаанче Турциянның өөнчүк-чөнгээлиг ыйыышкынын шынгыы шүгүмчүлевишаан мынчаар бижип турар: «Турциянның премьер-министри Мендерес Анкараны чаа османчы империяның найыслалы, ынчаарга бүгү араб чуттарының найыслалдарын оон вилайеттары (губерниялары—**Ред.**) кылын шыдаптар деп бодун тогдунуп турар».

Ынчаарга, боттарының нүүлдээшкиннери-биле чеже-даа коргудун турза, Сирия кажан-даа «хураган», ынчаарга Мендерес «бөрү» болу бербес ужурлуг деп чүвени турк чагырыкчылар быжыы-биле билип алыр ужурлуг деп солун үргүлчүлеп турар.

Солуннарның дыңнадып турары-биле алырга, Ливанның политиктиг партияларының болгаш организацияларының чоокта чаа болуп эрткен чөвүлел хуралынга соңгутурган бюро Сирияже болгаш өске-даа араб чуттарже Турциянның өөнчүк-чөнгээлиг ыйыышкынын буруу шаапкан болгаш моон адаанда шиитпирни үндүрген.

1. Турцияже баар деп турарындан ойталаарын Ливанның президентизи Шамундан негээр.

2. Сирий республиканың хамаарышпас чоруун болгаш тускай эргезин камгалаарынче угландыр шилип алган туруш байдалы-биле эгсеткил каттыжарын илередип турар телеграмманы Сириянның чазаанга болгаш парламентизинге чорудар.

Римде чоруп турар президент Шамун Турцияже баар деп турарындан ойталаарын негээн телеграмманы бюро чоруткан.

(СЭТА).

Улустар атомнуг чепсекти хоруурун негеп турар

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. Чехословак парлалга, хөй-ниити болгаш чурттуң бүгү ажылчы чоннары атомнуг чепсекти хоруурун база атомнуг болгаш водородтуг бомбаларның бүгү курлавырларын доп-дорааан чок кылырын негеп турар. Март 27-де Прагага, Либерецага, Карлова Варыга болгаш өскедаа область төптеринге тайбың талалакчыларының калбак конференциялары болган.

Ол конференцияларга Барыын Германияны катап чепсеглээринге удур, а ол ышкаш массалыг узугаашкынның чепсектерин чок кылырын негеп турар резолюцияларны хүлээп алган.

(СЭТА).

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң делегейниң улустарынга Кыйгырыын Польша Улус Республиканың хөй-ниитизи изии-биле деткан турар. Массалыг хуралдарга болгаш митингилерге ажылчыннар болгаш тараачыннар, эртемденнер болгаш студентилер атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоруудаарын, а ол ышкаш ол чепсектиң курлавырларын чок кылырын шиитпирлиг-биле негеп турар.

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң шиитпирлерин деткээн 2 мун ажыг хуралдар Быдгош воеводствозунуң суурларынга болгаш хоорайларынга болган.

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң Кыйгырыын деткээн хөй кижилиг митингилер Куявтың авто-септелге заводунга болган. Заводтуң ажылчыннары Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыын чүүлүг деп көөрүн болгаш атомнуг энергияны чүгле тайбың сорулгаларга ажыглаарын негеп турганнар.

Кутно станцияның демирорукчуларының француз демирорукчуларга чоруткан чагаазында герман милитаризмниң катап төрүтүнүүшкүнүнге удур база Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң Кыйгырыын деткиири дээш демиселни күштедиреринг кыйгырганнар.

(СЭТА).

Болгарияда суггарылганың чаа системазы

СОФИЯ. Петрич околициязында «Кожух» деп суггарылганың чаа системазы ажылдада кирген. Струм хемнин суглары 5 суурларның ховуларын суггарар. Суг сордурар станцияның дериишкинин Совет Эвилелинден эккелген.

Бо чылын Болгарияга 400 мун декар ажыг черни суггарган турар.

(СЭТА).

Амстердамда ажыл соксадыышкыны

ГААГА. «Де Ваархейд» солунуң дыңнадып турары болза, Амстердамның каш чүс хире күрүне албан-хаакчылары ажыл төлевирин бедидер дугайында боттарының негелделерин деткип, чысказал кылган.

Чысказалганнар боттарының организастап алган митингизинге ажыл төлевирин бедидерин базагла чедип алыр деп турар алмаз үлетпүрүнүң ажыл соксадып турар ажылчыннары-биле сагыш-сеткил каттыжыышкынын чаңгыс эгсеткил-биле илередкен.

(СЭТА).

Улустар арагының чыл санында болур 64-кү үлетпүр делгелгезиниң ажыттынганы

ГААГА. Европаның, Азияның болгаш Американың 26 чуттары киржип турар Улустар аразының чыл санында болур 64-кү часкы үлетпүр делгелгези Утрехте ажыттынган.

Бо чылын Совет Эвилели Утрехт делгелгелинде бир дугаар киржип турар. Совет павильон бүгү ниитинин хайгаарал-ын шагда-ла хаара тыртып турар. Хөй-санныг көрүкчүлер совет павильонга чораан барган.

Утрехт делгелгезинде совет павильонунуң директору Н. Н. Кузнецов парлалга конференциязы чыыдыргаш, аңаа Совет Эвилелиниң делгеп турар барааннарын болгаш Совет Эвилели-биле өске чуттарның аразынга садыг харылзааларын калбартыр аргаларны тодаргай чугаалаан. Парлалга-конференциязының соонда журналистерге совет павильонну көөр арганы берген. Совет павильонну көрген журналистерниң мактап бижээн үүлдерин солуннар парлап үзүрген.

Совет Эвилелиниң садыг төлөлекчизи Е. П. Гурев делгелге ажыттынганынга таварыштыр совет павильонга хүлээп алыышкын кылган, аңаа парламент кежигүннери, министерстволарның, экономиканың төлөлери, Голландияның садыг болгаш ажыл-ишчи бөлүктериниң, хөй-ниитиниң төлөлекчилери олурушкан. Ажылчыларның аразында Утрехт хоорайның даргазы дээрги Ранито хүлээп алыышкынга чораан.

ССРЭ-ниң Нидерландыда элчини С. П. Курсанов хүлээп алыышкынга олурушкан.

(СЭТА).

Вьетнамның Демократтыг Республиказының Национал хуралынга президент Хо Ши Миниң чугаазы

ПАРИЖ. Хаводан Франс Пресс агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Вьетнамның Демократтыг Республиказының президентизи Хо Ши Мин ВДР-ниң Национал хуралының дөртү сессиязынга түүнел хуралынга бодунуң чугаазынга «бистиң корум-чурумувус демократтыг корум-чурум болуп турар, улус—чуртуң өзөзи, ынчаарга чазак болза улуска шыны-чы бараан болуп турар» деп демдеглээн.

Аграр реформа, национал камгалал болгаш чүүлүнүң хостуунуң талазы-биле чазактың политиказын чүүлдүгүнүп турар резолюцияны Национал хурал чаңгыс эгсеткил-биле хүлээп алган.

Президент Хо Ши Миниң даштыкы политиказын Национал хурал чаңгыс эгсеткил-биле база бадылаан, оон айытканы болза, «вьетнам улустарының ССРЭ-ниң, Кыдаттың болгаш улус демократиязының чурттарының улустары-биле акы-дуңма эгсеткил каттыжыышкынын бызыдар. Францияның улустарыгбиле болгаш Лаостуң база Камбоджаның улустары-биле, ол ышкаш оон-биле кады Вьетнамның тайбынын болгаш чаңгыс эвин үзериң оралдажып турар АКШ-тың империалистиг кажар аргаларынга удурланмышаан турар Мурнуу-Чөөн Азияның бүгү улустары-биле сырый харылзааларны тургузарын» бо политика бодунуң сорулгазы кылдыр тургузуп турар.

(СЭТА).

Францияның Республика чөвүлелинде

ПАРИЖ. Март 27-де эртен эрте Республика чөвүлелинге Барыын Германияны чепсеглээр дугайында париж дугуржулгаларын бадылаарынга холбашкан янзы-бүрү документилериниң талазы-биле бадылаашкыннар доозулган.

Министрлер чөвүлелиниң даргазы Эдгар Форнуң чугаазынга соонда бадылаашкыннар эгелээн, ол бодунуң чугаазынга төнчүүнде чазактың бижимел медеглелиниң сөөнү номчаан. Чазактың ол медеглелинде кирип келген хоойлу төлевилелдерин кандыг-даа эдилгелер чокка бадылаарынче албадап турар болгаш сенаторларның киргени эдилгелерге кирип турар негелделерни көргүзүп турар хүлээлгелерни чазак болгунга ап турар. Чазактың ол хүлээлгелери ылангыя, француз-саар экономиктиг конвенцияны кылырынга, чепсеглешишкиннерни бүдүрер талазы-биле (боо чепсээн чаңгыс эйжыдар) организацияны тургузарынга, Совет Эвилели-биле чугаалажышкыннарга белеткелге хамаарыштырып турар.

Санал беришкининиң түүнелинде Республика чөвүлели резолюция хүлээп алган, резолюция болза, ол документини «чазак биле парламентиниң аразында керээ» кылдыр көрүп, чазактың үстүнде айытынган медеглелин хүлээп ап турар. Чазактың ол оптуг аргазы, а ол ышкаш Республика чөвүлелиниң кежигүннеринге ыйыдышкынның түүнелинде бадыын үзеллиг хөй кезии бүгү эдилгелерни ойталап каапкан.

Оон соонда париж дугуржулгалары-биле холбашкан янзы-бүрү документилерни бадылаар дугайында хоойлу төлевилелдериниң бадылаашкыны эгелээн. Барыын Германияның киржири чаа шериг блогун — «барыын-европа эвилелин» тургузар дугайында дугуржуушкун 110-га удур 184 бадылаашкыннар-биле чүүлдүг деп көрүнген; Барыын Германияны соңгуэтлантика эвилелинге хүлээп алырының дугайында протокол 114-ке удур 200 бадылаашкыннар-биле; 1954 чылдың октябрь 23-теги Саар дугайында француз-барыын-герман дугуржулга 92-те удур 217 бадылаашкыннар-биле; Барыын Германияда эжелеп чагырар өзү-чурумну соксадыр дугайында дугуржулга — 75-ке удур 234 бадылаашкыннар-биле чүүлдүг деп көрүнген.

Кандыг-даа эдилгелер чокка ындыг хевир-биле чүүлдүг деп көрүнген париж дугуржулгалары республиканың президентизинге бадылатырарыгбиле бердинген турар ужурлуг болгаш шыгжаары-биле дужаган соонда бадылатынган документилер күштүг болур.

(СЭТА).

Мурнуу Вьетнамда байдал

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң Сайгондан дамчыдып турары болза:

Март 25-тиң кежээзинден бээр Мурнуу Вьетнамның кол хоорайы Сайгон онза байдалда туруп турар. Француз шериглер кажан-даа халдан кириптеринге белен. Нго Динь Дьемнин чазаан деткип турар хоорайда үзүрүп, батальондардан турган вьетнам гарнизон ол ышкаш белен турар. Гарнизонның составында ийи куяк танк полку болгаш элээн каш артиллерия кезектери бар.

Хоорайда байдал кончуг дүшкүүрүг болуп турар. Бүгү дүнүн дугуржулга бооладашкыннар болуп турар. Хөй-хөй чурттакчылар айыыл чок деп санап турары хоорайның районнарынче чаштыныш чоруурун оралдажып турарлар. Сөөлгү хонуктарның дургузунда чазакка өжөөтеннер, шажынчы бөлүктериниң төлөлекчилери чон ортузунга дыка хөй хуудустарны таратканнар. Индий-Кыдатка Францияның чингине комиссариады француз чонну кандыг-бир хуралдарга киржириниң дугайын болгаш онза чылдагаан чок хоорай кыдыынче барбазынче кыйгырган.

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентилелиниң корреспондентиниң Сайгондан дыңнадып турары болза:

Март 26-да туро-халыышкын кылган үш шажынчы бөлүктериниң удуртукчулары премьер Нго Динь Дьем-биле чугаалажышкыннарын үскен.

Сайгонга хамаары дайын эгелээр чалавас хире. Шолон хоорайның кыдат кварталынга сегиржип алышкыннар болганының дугайында медээлер алдынган.

Март 26-ның кежээзинде француз дээди командылал Мурнуу Вьетнамда политиктиг чидиг кризисти холбаштыр Сайгонче Мурнуу ийи дивизияны чоруткан.

(СЭТА).

Американнар Мурнуу Вьетнамның армиязын эде организастап турар

ПАРИЖ. Сайгондан Франс-Пресс агентилелиниң дамчыдып турары-биле алыр-га Индий-Кыдатта америк шериг миссиязының баштыңы генерал О'Даниэль мурнуу вьетнам армия 1956 чылдың июньде ыяавыла тургустунган турар болгаш 60 мун профессионал солдаттардан база 40 мун чаа келдиргеннерден 18 ай шериг албанын эртирери-биле келдирелерден тургустунар апаар деп медеглээн.

Бо үеним дайынының негелделери өзүгаар өөреткен улуг-улуг каттыжыышкыннарны тургузарынче эде организастаашкын угланган деп америк генерал демдеглээн.

3 дивизия тургустунган, ийи азы үш дивизиялар чыл төнчүзүнде тургустунар. Дивизия бүрүзү 8-тен 9 мун кижи чедир санатынын турар.

Чаа армияны өөредири бо үеде француз болгаш америк сургакчыларбиле хандыртынар деп генерал О'Даниэль тайылбырлаан. 6 ай эрткен соонда француз үш сургакчыларга америк ийи сургакчылар онаажыр апаар. (СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

КЫЗЫЛДЫҢ КҮРҮНЕНИҢ БАШКЫ ИНСТИТУДУ ЗАОЧНЫЙ ӨӨРЕДИЛГЕГЕ СТУДЕНТИЛЕР ХҮЛЭЭП АЛЫРЫН ЧАРЛАП ТУР

Институт дараазында салбырларлыг:

1. Тыва дылдың болгаш литератураның;
2. Орус дылдың болгаш литератураның;
3. Физика-математиканың.

Өөредилгениң хуусаазы—3 чыл.

Институтка хүлээп алырының дугайында (ортумак өөредилгелиг кижилер) билдириишкиннерни 1955 чылдың июнь 20-ге чедир хүлээп алыр.

Заочный салбырга кирерин күзээн кижилер институттуң директорунуң адынга дараазында документилерни киирер ужурлуг:

1. Билдириишкини;
2. Автобиографиязы;
3. Ортумак эртемниң дугайында документ (чингине болуп);
4. Ажылдан турар черинден шынзыдыыга;
5. 3 фото-чуруктар.

Киреринин экзаменнерин 1955 чылдың июнь 15-тен 25-ке чедир дараазында эртемнерге чорудар:

а) тыва дылдың болгаш литератураның салбырынга: орус дылга болгаш литературага (аас-биле болгаш бижимел-биле), тыва дылга бижимел-биле), ССРЭ-ниң улустарының төөгүзүнге, географияга.

б) орус дылдың болгаш литератураның салбырынга: орус дылга болгаш литературага (бижимел-биле болгаш аас-биле), ССРЭ-ниң улустарының төөгүзүнге, географияга.

в) физика-математика салбырынга: орус дылга болгаш литературага (бижимел-биле болгаш аас-биле), математиканга (бижимел-биле болгаш аас-биле), физиканга.

Июль 25-тен 30-ге чедир чаа хүлээп алганнар баштайгы таныла сессияны эртер.

Институттуң адрези: Кызыл хоорай, Ленин кудумчузу, бажың № 4

ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация кылдызының —3-88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, кедээ ажыл-агый кылдызының — 3-68, культура болгаш амыдырал, чагаа кылдыстериниң база бухгалтериянның—3—65.

ТС—01955. Культура эргелелиниң типографиязы